

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Martina Tesařová

Vznik manželství

Diplomová práce

Olomouc 2013

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí diplomové práce JUDr. Renátě Šínové, Ph.D. za její přístup, ochotu a mnoho podnětných rad.

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vznik manželství vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V.....dne.....

Podpis autora textu

Seznam použitých zkratek:

OZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zák. o matrikách – zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zák. o rodině – zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

Poděkování	2
Prohlášení o původnosti práce	3
Seznam použitých zkratk	4
Obsah	5
1. Úvod	6
2. Manželství obecně.....	8
3. Vznik manželství.....	11
3.1. Svědek	12
3.2. Formy uzavírání manželství	14
3.3. Zasnoubení	19
3.4. Předdodavkové řízení	22
4. Průběh samotného obřadu.....	25
4.1. Příjmení manželů a jejich dětí	25
4.2. Matriky	28
4.3. Zdravotní stav	28
5. Zvláštní způsoby uzavírání manželství.....	31
5.1. Přímé ohrožení života snoubence	31
5.2. Zmocnění při uzavření manželství	32
5.3. Svatby s cizinci a v cizině.....	33
6. Zákonné překážky uzavření manželství.....	35
7. Závěr	39
Seznam použité literatury	42
Shrnutí práce v českém a anglickém jazyce.....	46
Vznik manželství	46
Formation of marriage	46
Seznam klíčových slov v českém a anglickém jazyce	47

1. Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila Vznik manželství, neboť je to institut, který se už od dávných dob týká každodenního života lidí ve společnosti. V počátcích měl na našem území velký vliv rod, ze kterého se postupně vyvinula rodina, kde důležitou funkci plnilo manželství. Tradiční římská rodina byla seskupením osob a majetku, v jejímž čele stál otec rodiny (*pater familias*). V evropské kultuře pak vývoj rodiny a spolu s ním i vývoj manželství ovlivňuje křesťanské náboženství. Kanonické právo tak zasahovalo spolu se státem do soukromého života lidí a v různých obdobích mělo větší či menší vliv. Ve své práci bych se proto ráda zabývala i otázkou jaké postavení má církev a stát při uzavírání manželství v současné právní úpravě a zda je jedno z nich upřednostňováno na úkor druhého.¹

Dosavadní právní úprava pojednávala o manželství v zák. o rodině č. 94/1963 Sb. Od 1. 1. 2014 však nabývá účinnosti nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb., který vtáhl manželství do své právní úpravy. Vedle občanského zákoníku je pro manželství důležitý také zákon o matrikách č. 301/2000 Sb. Proč je nyní manželství upraveno v OZ a zda došlo k zásadním změnám, se pokusím zjistit komparací dosavadní a nové úpravy.

Manželství se na naše území po dlouhá staletí vyvíjelo. Počáteční mnohoženství, o kterém píše i Kosmova kronika z 12. století, se postupně ustálilo na manželství o dvou osobách. V dobách středověku děti podléhali vůli rodičů, takže si sami partnery nevybírali, ale museli uposlechnout jejich přání. Později hrála roli urozenost snoubence či alespoň původ ze stejné společenské vrstvy a dívčí čistota. Až za Rakouska–Uherska je stanoveno, že nikdo nesmí být do sňatku nucen. V úvodu své práce se proto pokusím nastínit, co pojem manželství vůbec znamená, zda je někde definováno, jaký je jeho účel a jakým způsobem snoubenci projevují svou vůli.²

Jádrem mé práce však bude detailní rozbor vzniku manželství a způsobu, jakým se manželství uzavírá. Zabývat se budu také samotným sňatečným obřadem, jeho náležitostmi a osobami, které se ho účastní. Zjišťovat budu, jaké vlastnosti tyto osoby musí mít, je-li jejich přítomnost nutná, zda je zákonem stanoven jejich počet a má-li větší počet nějaký vliv na obřad. Vedle toho provedu také rozbor institutů, které se vznikem manželství úzce souvisí. Jedním z nich bude institut zasnoubení, kde vedle odpovědi na otázku co to zasnoubení je, rozeberu i jeho právní závaznost a zda se takovýto pohled jeví jako dostatečný. U předoddavkového řízení pak odpovím na otázku, je-li povinné a proč. Rozeberu také další

¹ KLABOUCH, Jiří. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962, s. 5-12. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodina a rodinné právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 53-57.

² JANČÍKOVÁ, Eva. *Historie svateb od nejstarších dob po současnost*. Praha: EPOCH, 2012, s. 10-25.

aspekty lidského života, u kterých vznikem manželství dojde k zásadní změně. Vzhledem k rozsahu své práce pak jen krátce zmíním zvláštní způsoby uzavírání manželství a zákonné překážky, které brání vzniku platného manželství, i když si uvědomuji, že by se tato problematika dala mnohem více rozebrat. U zvláštních způsobů uzavírání manželství se budu snažit odpovědět na otázku, v čem je onen zvláštní způsob a zda je takovýto postup opodstatněný. Přestože má snaha bude směřovat na celkové pojetí vzniku manželství, abych toho dosáhla, analyzuji výše uvedené instituty, které se vznikem manželství souvisí. Následnou syntézou pak zhodnotím výsledek své práce. Postupovat proto budu tak, že podrobně rozeberu dané instituty, poukážu na jejich problematické body a na základě toho odpovím na položené otázky.

Jednotlivými tématy se budu zabývat v kapitolách, které jsou následně rozděleny do podkapitol. Pro bližší členění mé práce si dovoluji odkázat na část nazvanou Obsah.

Při zpracování jednotlivých pramenů jsem používala výklad jazykový k vymezení jednotlivých pojmů, historický při přiblížení změn v právní úpravě a také výklad logický a teologický. Výklad jsem pak podpořila metodou analýzy a syntézy k vyvození vlastních závěrů.

Ve své práci jsem pak použila poznatky z judikatury, odborných komentářů a z publikací vědeckých pracovníků na dané téma, které byly publikovány např. v odborných periodikách Právo a rodina, Právní rozhledy, Právní praxe a další.

Tato práce je zpracovaná podle právních předpisů platných a účinných ke dni 1. 1. 2014.

2. Manželství obecně

Manželství je jedním z podstatných institutů soukromého práva. Nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb. jej zařadil do druhé části nazvané Rodinné právo, do hlavy první označené jako Manželství. Cílem tohoto OZ je snaha o celkovou reformu našeho soukromého práva. Volba jednoho kodexu je jistě vhodnější, než neúměrný počet speciálních zákonů. Odráží se v tom také tradiční snaha o srozumitelné uspořádání soukromých vztahů na jednom místě, stejně tak i existence občanských zákoníků skoro ve všech zemích Evropy. Na druhou stranu není možné vytvořit kodex, který by zahrnoval naprosto všechny situace soukromého života. A proto i s ohledem na aktuální společenské potřeby je doplněn zákony upravující specifickou materii. Na OZ pak zůstává, aby tradičně upravil otázky statusů subjektů práva, právo rodinné, dědické, věcné a obligační. Co se týče systematiky, je zde snaha o co největší logický řád s ohledem na význam jednotlivých hodnot (do popředí se tak dostává osobnost člověka, jeho ochrana a rodina atd.). S ohledem na přehlednost je sice systematika lehce narušena³, ale hlavní linie zůstává zachována.⁴

OZ považuje manželství jako trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který sám ve své úpravě stanoví. Tento zákon stanoví jak předpoklady manželství, jeho formu, způsob uzavírání, tak i jeho zánik či zrušení. Původní Obecný zákoník občanský z roku 1811, který u nás platil až do roku 1950, uváděl ve svém §44, že se rodinné poměry zakládají manželskou smlouvou. Ve stejné době na druhé straně stálo právo kanonické, jejichž principem byla svátost manželská.⁵ Ačkoli v OZ není manželství výslovně označeno za smlouvu, pojmově vykazuje jisté znaky smlouvy sui genesis. Následující zákon o právu rodinném č. 265/1949 Sb. nijak hlouběji manželství nedefinoval, jen v § 1 odst. 1 uvedl, že se manželství uzavírá souhlasným prohlášením muže a ženy před místním národním výborem. Tím bylo také zavedeno (dnes už překonané) pravidlo obligatorního civilního sňatku. V tomto zákoně můžeme nalézt také prvotní snahy dnešního chápání neplatnosti a neexistence manželství.⁶

³ Např. v první části je u právní osobnosti člověka i právní osobnost právnické osoby, z toho však nelze dovozovat, že by právnické osoby byly významnější společenskou hodnotou než instituty rodinného práva.

⁴ELIÁŠ, Karel. K rekodifikaci našeho soukromého práva. *Právní rozhledy*, 2000, roč. 8, č. 8, s. 327-330.

⁵V letech 1855 – 1870 u nás platil rakouský konkordát se Svatým stolicí, na základě kterého stát uznával platnost církevních rozsudků a neplatnosti manželství.

⁶Jako překážky uzavření manželství zde byly uvedeny existující manželství, příbuzenství a švagrovství v přímé linii, slabomyslnost a choromyslnost či nezletilost.

HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 11-12. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2-3. RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva*. Praha: C.H.Beck, 1999, s. 13-14. WESTPHALOVÁ, Lenka, SPÁČIL, Ondřej. Nová úprava osobních vztahů mezi manžely. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21., č. 6, s. 216.

Za hlavní účel manželství pak OZ považuje založení rodiny, řádnou výchovu dětí a vzájemnou podporu a pomoc. Z toho odvozují, že má manželství funkci biologickou a emocionální, neboť by manželství mělo zajistit reprodukci obyvatel a samozřejmě i uspokojování citových a sexuálních potřeb, dále taky výchovnou a socializační, neboť se od manželství předpokládá budoucí založení rodiny a příprava potomků na život ve společnosti.⁷ A nemůžu nezmínit funkci ekonomickou, protože je na místě, aby se členové snažili o co největší vzájemné hmotné zabezpečení. Ačkoliv pojem rodiny není nikde definován⁸, nepovažuji to za vážný nedostatek, už s ohledem na fakt, že rodina jako taková není sama o sobě subjektem právních poměrů. Za subjekty je nutné považovat až její samotné členy. Proto obecné vědomí lidí o rodině jako o osobním a majetkovém společenství osob sobě navzájem blízkých považuji za dostatečné a zákonná definice by zde byla nadbytečná. Účel manželství v novém občanském zákoníku, je velmi podobný účelu, který se uváděl v zákonu o rodině č. 94/1964 Sb. Změna je zde pouze v přidání vzájemné pomoci a podpory. Není to ovšem žádná novinka, protože zákon o rodině vzájemnou pomoc manželů zmiňoval ve svém §18. To že je nyní přidána v úvodním ustanovení o manželství považuji pouze jako reakci na dnešní dobu, neboť není výjimkou uzavírání manželství i z jiných důvodů než k početí dětí. V minulosti se založení rodiny považovalo za jakousi prioritu, dnes je pro mnohé páry důležitější např. kariéra, vzdělávání se, cestování apod. Je nepřehlédnutelný fakt, že i samotná porodnost klesá a k baby-boomu jako v sedmdesátých letech minulého století už zřejmě nedojde, zvyšuje se také věk, kdy mladí lidé vstupují do manželství. Stejně tak je naprosto přirozené, že se účel a cíl, se kterým snoubenci vstupovali do manželství postupně s přibývajícím věkem a dobou, ve které žijí, mění. Ve stáří se pak dostává větší důležitost vzájemná pomoc a emocionální podpora.⁹

Závěrem bych k ustanovení §655 OZ chtěla ještě dodat, že by nebylo na místě považovat toto ustanovení jako přesnou definici manželství. Přikláním se spíše k tomu pohledu, že toto ustanovení je jakýmsi základem, který tvoří podstatu manželství. Uvedený účel manželství jako založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná pomoc a podpora nelze považovat za striktní požadavek. Domnívám se, že i manželství založené za jiným účelem, který není směřován čistě k obcházení zákona, je platné, pokud splňuje všechny zákonné požadavky na jeho vznik. Z tohoto ustanovení bych ještě vyzdvihla slovo trvalý (svazek může

⁷ K tomu shodně Rozhodnutí IV/66

⁸ Na rozdíl od Obecného zákoníku občanského z roku 1811, který rodinu definoval jako vztah mezi prarodiči a všemi potomky.

⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2-3. HODA, Jindřich. *Rodina na křižovatce. Právo a rodina*, 2002, č. 3, s. 1-3.

a ženy). Právě trvalost je jedním ze znaků, které odlišují manželství od jiných forem soužití. Jeho význam podtrhuje i skutečnost, že byla vždy jako první z důvodů zániku manželství, brána smrt manžela. Trvalost však nemůžeme vidět jako časovou neomezenost po celou dobu života manželů, neboť za jejich života může dojít k zániku manželství rozvodem. Je třeba ji chápat ve smyslu, že platná právní úprava nezná „manželství na zkoušku“ nebo „manželství na určitou dobu“. Trvalost tak vyjadřuje spíše to, že se podstata manželství nebude měnit v závislosti na běhu času.¹⁰

¹⁰ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Manželství – práva a povinnosti, řešení kuriózních situací. *Právo a rodina*, 2008, č. 1, s. 14. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2-3.

3. Vznik manželství

Manželství vzniká dle §656 OZ „svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, kteří hodlají vstoupit do manželství, že spolu vstupují do manželství.“ Z toho lze dovodit zásadu, že manželství mohou uzavřít pouze osoby opačného pohlaví¹¹. Tento fakt potvrzuje i skutečnost, že zákonodárce neuvádí obecně fyzické osoby, ale muže a ženu. Protože se v daném ustanovení vyskytuje projev vůle muže (jednotné číslo) a ženy (opět v jednotném čísle) je další zásadou zásada monogamie manželství. Monogamie však není celosvětovým pravidlem. U nás platí také až od poloviny 11. století na základě Dekretu Břetislavova z roku 1039. Projev vůle muže a ženy je zde stanoven na stejnou úroveň. Je tím naplněna zásada rovnosti mezi mužem a ženou stanovena mimo jiné v čl. 1 Listiny základních práv a svobod. To, že se musí jednat o svobodný projev vůle, potvrzuje zásadu dobrovolnosti, protože nikdo nesmí být za žádných okolností nucen do sňatku. Relevantní je však pouze vůle snoubenců, zda chtějí vstoupit do manželství. Nesouhlas třetí osoby nemá na uzavření manželství žádný vliv¹². Autonomie vůle však platí pouze u vzniku manželství. Při zániku manželství za života manželů je potřeba rozhodnutí soudu. Na soudu je pak posouzení, zda jsou splněny zákonné předpoklady a není jiné řešení než manželství rozvést. V následujícím ustanovení §657 je vyjádřena zásada uzavření manželství před příslušným orgánem veřejné moci nebo před oprávněným orgánem církve či náboženské společnosti. Součinnost oddávajícího se prosazovala relativně pomalu a potvrzena byla až na Tridentském koncilu (1545-1563). Důvodem bylo, že tzv. tajné manželství sebou přinášela řadu praktických problémů.¹³

Sňatečný obřad¹⁴ pak je veřejný a slavnostní. Požadavek veřejnosti nemůžeme vykládat jako povinnost uzavřít sňatečný obřad na místě veřejně přístupném. Jako veřejnost zde postačí svědkové a matrikář. Veřejnost je nutno chápat také jako opak tzv. tajných manželství (matrimonium clandestinum), které upravovalo kanonické právo. Jednalo se o manželství, které bylo sice uzavřeno platně, ale způsobem, který církev neupravovala.¹⁵

¹¹ Osoby stejného pohlaví mohou vstoupit do registrovaného partnerství dle zákona č.115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých zákonů

¹² Samozřejmě zde existují situace, kde je potřeba pro uzavření manželství přivolení soudu. Jedná se o osoby starší 16 let a mladší 18 let, obdobně u osob s omezenou svéprávností. Tomuto tématu blíže dále.

¹³ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLIČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 50-52. SALAČ, Josef. In PLECITÝ, Vladimír a kol. *Základy rodinného práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 19-21. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Manželství a paragrafy*. Praha: Computer Press, 2000, s. 3.

¹⁴ Sňatečný obřad je nově zavedený pojem, který má jednoduše vyjádřit proces uzavírání manželství.

¹⁵ Jednalo se pouze o dobu, kdy nebyla ještě stanovena jakákoliv forma pro platnost církevního sňatku, která by byla závazná. Ve středověku se jednalo především o uzavření manželství bez přítomnosti kohokoliv dalšího. Manželství byla sice platná, ale protože nebyl žádný svědek, byla těžko prokazatelná. K stanovení jisté formy došlo až roku 1563 dekretem Tametsi, který sice stanovil určitou formu, avšak dekret nebyl uzákoněn na celém

Slavnostní způsob má pak podtrhnout zvláštní charakter tohoto aktu. Avšak samotné posouzení je na samotném oddávajícím, případně matrikáři, není nijak zákonem upraveno. Zcela nepochybně půjde především o zachování alespoň minimálních pravidel slušného chování. Slavnostní formu pak navozuje i obyčej výměny snubních prstenů a svatební polibek, které mají své počátky v obřadech podle práva kanonického.¹⁶

U občanského sňatku se sňatečný obřad provede na místě, které k tomu určí orgán veřejné moci, samozřejmě s ohledem na vlastní přání snoubenců. Příslušný orgán může povolit uzavření manželství na jakémkoliv vhodném místě. Budoucí manželé tak nejsou omezeni pouze na obřadní síně, ale mohou být oddáni i např. v přírodě, na hradech apod. Požadavkem pak zůstává pouze zachování slavnostní formy a důstojnosti samotného aktu, neboť jako jeden z milníků života není vhodné tento akt znevažovat. U církevních sňatků je vhodným místem pak to, které je podle církevních předpisů určeno pro náboženské obřady či náboženské úkony.¹⁷

3.1 Svědek

Sňatečný obřad se musí uskutečnit za přítomnosti svědků. OZ ve svém §656 odst. 2 činí obligatorní požadavek dvou svědků¹⁸. Svědků tedy nemůže být více, proto další osoby, takto zúčastněné na obřadu je možné považovat pouze za družičky a družby či svatební hosty. U svědků dále nezáleží na pohlaví, může se jednat jako o muže a ženu, tak i o dvě ženy nebo dva muže. Kdo tedy může být svědkem a kdo ho do této funkce vybírá?

Protože uzavření manželství a samotný sňatečný obřad je velmi osobní záležitostí snoubenců, bylo by nevhodné, kdyby svědky vybíral příslušný úřad, před kterým se manželství uzavírá. V krajním případě by snoubenci mohli takovéto svědky odmítnout a sňatečný obřad by se musel odložit a provést s jinými svědky. Svědky si proto vybírají samotní snoubenci, avšak důležitá je jejich vzájemná shoda na nich.

území. Roku 1907 pak byla platnost zákona kanonické formy uzákoněna pro celou církev dekretem Kongregace koncilu Ne temere za papeže sv. Pia X.

¹⁶ NĚMEC, Damián. *Manželská práva katolické církve s ohledem na platné české právo*. Praha: Krystal OP, 2006, s.128-129. HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLIČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 56. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 13.

¹⁷ VĚTROVEC, Vladislav. Vznik manželství. *Právo a rodina*, 2002, č. 12, s. 5-7. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 13.

¹⁸ Instituce svatebních svědků pochází z římského práva, kde bylo někdy potřeba dokonce pěti nebo deseti svědků. Kanonické právo pak požadavek přítomnosti dvou svědků zavedlo na Tridentním koncilu k XXIV. zasedání a zůstalo to tak i v Codex Iuris Canonici. Obecný zákoník občanský pak stanovil potřebu přítomnosti dvou svědků, aniž by dále specifikoval jejich náležitosti. O nic sdílnější, co se týče náležitostí svědků, nebyl ani zákon o právu rodinném č.265/1949 Sb. Následná vyhláška tohoto zákona pak stanovila pouze zletilost jako požadavek na svědka. Zákon o rodině č.94/1963 Sb. pak považoval za nutné pouhou potřebu přítomnosti svědků při oddavkách, aniž by rozebíral jejich osobní náležitosti.

Funkce svědka je pak především důkazní. Účastní se svatebního obřadu, aby v případě pochybností, zda nedošlo k uzavření manželství neplatného nebo zdánlivého, mohl podat svědectví o sňatečném obřadu a o řádném průběhu uzavření manželství. Ačkoliv se jedná o velmi významný důkazní prostředek, nejedná se o důkaz jakkoliv privilegovaný, proto ho soud v případném soudním řízení zhodnotí podle svého uvážení stejně jako ostatní důkazy (každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti)¹⁹. K tomu, aby mohl podat svědectví, je nutné, aby měl určité osobní vlastnosti, které mu umožňují sledovat daný právní akt, vnímat jeho průběh a celkově chápat co se při obřadu odehrává. Aby mohl svou funkci vykonávat řádně, lze dovodit, že by mělo jednat o svědka zletilého, svéprávného a bez duševní poruchy. Měl by být znalý jazyka, ve kterém obřad probíhá, podmínkou však není to, že se musí jednat o občana České republiky. Protože se požaduje jeho následný podpis, měl by umět číst a psát, aby se sám přesvědčil o tom, co podepisuje. K postavení svědka nebrání, je-li příbuzný nebo jinak blízký s budoucími manžely. O tom, že není vyžadována ani jeho bezúhonnost svědčí i to, že je po něm požadován pouze občanský průkaz, nikoli doložení výpisu z rejstříku trestu. Na druhou stranu by svědek měl být takových vlastností, aby to nenarušovalo důstojný průběh a slavnostní pojetí obřadu.²⁰

Jak ale posoudit situace, kdy svědek potřebné kvality nemá (např. je nezletilý, nerozumí českému jazyku) či není dokonce přítomen po většinu obřadu (byť z pochopitelných důvodů, např. že mu ujede vlak)? Působí tento nedostatek neplatnost manželství nebo manželství i přesto platně vznikne? Při řešení této otázky je nutno vycházet z platné právní úpravy, kdy sám zákonodárce stanoví překážky vzniku manželství a situace, kde je manželství považováno za neplatné (§672 - §676, §680 - §685 OZ). Protože v těchto ustanoveních není žádná zmínka o svědcích, lze dovodit, že zákonodárce nechtěl s nedostatkem jejich osobních kvalit či přítomností spojovat tak vážné důsledky jako je neplatnost manželství. Domnívám se proto, že manželství by mělo zůstat platné, neboť trestat takový nedostatek by bylo nepřiměřeně přísné. Na druhou stranu považuji za jakousi profesní povinnost oddávajícího, aby dohlédl, zda je zajištěn řádný průběh obřadu. Problém by totiž mohl nastat v případě, kdy by se vyžadoval výslech svědka jako důkazní prostředek ohledně uzavření manželství.²¹ Svědek by pak nemohl osvědčit řádný průběh obřadu, protože jej například nebyl schopen svými smysly vnímat, nechápal co se děje, nerozuměl jazyku apod. V souvislosti s církevním sňatkem může dojít k tomu, že samotný vnitřní předpis dané církve stanoví mírnější

¹⁹ §132 OSŘ

²⁰ HADERKA, Jiří. K některým trampotám se svatebními svědky. *Správní právo*, 2000, č.1, s. 1-5.

HADERKA, Jiří. *Uzavírání manželství z hlediska právního*. Praha: Academia, 1977, s. 291-304.

²¹ §126 OSŘ

požadavky na svědky. Jedná se však o jejich vnitřní předpisy a stále bude rozhodující právo státu, v němž se manželství uzavírá.²²

3.2 Formy uzavírání manželství

V současné době je možné uzavřít manželství buďto formou občanského sňatku nebo církevního. Tato možnost volby však u nás nebyla vždy.

V počátcích u nás na dlouho dobu převažovala forma církevní. V roce 1039 dokonce Dekreta Břetislavova stanovila jako oprávněné instituce, které řeší spory manželství v katolické církvi, církevní soudy. Teprve v roce 1783 přenesl povinnost řešit manželské spory z církve na státní soudy patent císaře Josefa II. Problém tohoto patentu však spočíval v ne příliš jasné hranici mezi kompetencí církve a státu, neboť i nadále byl obligatorním sňatkem jen sňatek církevní. I významný rakouský Všeobecný zákoník občanský z roku 1811 vycházel z kanonického práva, ale dohled ponechal i nadále státu. Další velkou změnu pak přinesl Konkordát s Vatikánem z roku 1855, který přenesl příslušnost manželských věcí zpět před církevní fórum. Na státu pak bylo pouze upravit občanskoprávní účinky uzavření manželství. Po císařském patentu č. 185 z roku 1857 už neměl stát nijak zasahovat do řízení ve věcech manželských. Ustanovení konkordátu se týkala i nekatolíků. V květnu roku 1868 přišel zákaz provádění sňatků proti pravidlům kanonického práva. Zákon proto zavedl na takovéto případy nouzový civilní sňatek, který mohl být uzavřen na okresním hejtmanství za situace, kdy byl sňatek odepřen církví z důvodu, které však civilní právo jako překážku neuznávalo. O dva roky později však tento konkordát vypověděl samotný papež.²³

Česká republika po konci první světové války převzala na základě recepční normy zák. č. 11/ 1918 Sb. normy rakouské a uherské. Problémy dualismu pak trvaly po celou dobu první republiky. Velká manželská novela pak přišla v roce 1919. Nazývala se Rozlukový zákon a umožňovala fakultativní církevní sňatek, čímž dávala snoubencům na výběr, zda sňatek uzavřou v kostele nebo na okresním úřadě. Za Protektorátu Čechy a Morava došlo k znerovnoprávnění občanů, které zasahovalo i do manželství. Obyvatelstvo bylo rozděleno na tři skupiny, kdy první tvořila plnoprávná skupina německých říšských občanů, druhá byli Češi s protektorátní příslušností a poslední skupina úplně bezprávní občané podléhající

²² HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 13-14. HADERKA, Jiří. K některým trampotám se svatebními svědky. *Správní právo*, 2000, č. 1, s. 4-5

²³ SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír, VESELÁ, Renata. *Rodinné kodexy*. Ostrava: Key Publishing, 2010, s. 7-10.

rasistickým předpisům (židé)²⁴. Církevní sňatek pak byl odsunut do pozadí zákonem o právu rodinném č. 265/1949 Sb. Tento zákon stanovil jako obligatorní sňatek občanský. Vyzdvihoval také důsledné zrovnoprávnění ženy v manželství a hluboký zájem o dítě (nečinilo se rozdíl mezi manželským a nemanželským dítětem), péče o dítě měla být v souladu se zájmy společnosti. Došlo také k zjednodušení uzavírání manželství, neboť byly zrušeny vyhlášky a nadále postačilo pouze předložení příslušných dokladů. Obligatorní sňatek občanský pak zůstává zachován i v původním zákoně o rodině č. 94/1963 Sb. Velkým zásahem pak byla až novelizace z roku 1992 (zákon č. 234/1992 Sb.), která umožnila uzavírání i církevních sňatků. Tato novelizace byla velmi potřebná už s ohledem na Evropskou úmluvu lidských práv z roku 1950, Pakty z roku 1966 a New-Yorskou úmluvu o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavírání manželství a registraci manželství z roku 1962, které jsou pro nás závazné a zakotvují svobodné uzavírání manželství. Tato novelizace pak nečiní podle formy uzavření manželství žádné právní osobní či majetkové důsledky uvnitř státu. Stejně tak církevní právo nijak nezasahuje svými předpisy do právního řádu.²⁵

K zrovnoprávnění obou forem došlo tedy až zákonem č. 234/ 1992 Sb. Do té doby byl pouze církevní sňatek nepřípustný. Socialistické právo totiž považovalo jako nutné eliminovat jakýkoliv vliv církve na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Náboženství jako takové se mělo z veřejného prostoru přesunout jen do soukromého. Nedocházelo tím ale k omezení svobodné volby člověka? Vždyť stát může omezit práva člověka jen v případech, kdy to vyžaduje veřejný zájem, veřejný pořádek, dobré mravy nebo došlo-li by k ohrožení jiného člověka. Je zcela zřejmé, že uzavření církevního sňatku nespadá pod žádnou z těchto kategorií a není pro společnost nijak ohrožující. Je proto možná i překvapující, že i původní věcný záměr nového OZ č. 89/2012 Sb. počítal původně jen s občanským sňatkem jako jedinou možnou formou uzavírání manželství. Důvody však byly spíše faktické a administrativní, v žádném případě nemělo jít o snížení důležitosti, kterou pro mnohé církevní sňatek má. Protože na našem území existuje více církví a náboženských společností, které mají různé vnitřní členění, řídí se svými vnitřními předpisy a mají nestejné personální obsazení, jevila se varianta jediného a pro všechny stejného sňatku jako schůdnější, přičemž by nic nebránilo následnému církevnímu sňatku, který by sice nebyl právně závazný, ale mohl by mít jakoukoli (i volnější) formu. Osobně se ale přikláním k názoru, že návrat k církevnímu sňatku

²⁴ Projevovalo se to např. tím, že osoba židovského původu nemohla uzavřít manželství s protektorátním příslušníkem.

²⁵HADERKA, Jiří. Zamyšlení nad zákonem č. 234/1992 Sb. ve vztahu k církevní formě uzavírání manželství. *Správní právo*, 1992, č. 5, s. 48-52. SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír, VESELÁ, Renata. *Rodinné kodexy*. Ostrava: Key Publishing, 2010, s. 11-30.

v roce 1992 je přínosem polistopadového vývoje. Protože se jedná o společensky velmi citlivé téma, nebylo by vhodné, už s ohledem na dosud uzavřené církevní sňatky, tuto formu uzavírání manželství vyloučit. Nehledě na to, že uzavření církevního sňatku může mít pro mnohé velmi intimní, citový a nezastupitelný význam. Domnívám se, že postačí, když stát bude i nadále vykonávat dozor pomocí již zavedeného osvědčení vydaného matričním úřadem. Další pojistkou pro stát je pak nepochybně to, že neuznává manželství uzavřené před jakoukoliv církví, ale jen před tou registrovanou. Tím by mělo být zabráněno vzniku neexistentních manželství zejména tam, kde by církve neměli sbor profesionálních duchovních. Vzájemný vztah obou forem pak upravuje §670, který ve svém odst. 1 stanoví, že po uzavření občanského sňatku, nemají následné náboženské obřady právní následky. Z tohoto ustanovení však neodvozují jakýkoliv zákaz uzavřít následně církevní sňatek, který by měl případně nějaké důsledky uvnitř samotné církve či duchovní význam pro samotné manžely. Například ačkoliv byl uzavřen občanský sňatek, teprve církevní sňatek může v rámci církve vyzdvihnout svátost manželství. Nebo jsou manželé různého vyznání a po občanském sňatku provedou obřady před svými církvemi. V každém případě je manželství uzavřeno již původním občanským sňatkem, jedině on má právní následky a následnému jednání je pak víceméně přisuzován pouze duchovní význam. Odst. 2 však na druhou stranu stanoví, že nelze uzavřít občanský sňatek, pokud byl již uzavřen církevní sňatek. Stejně právní následky vzniknou již při uzavření církevního sňatku. Proto opětovné uzavření sňatku před státem by nemělo žádný duchovní či morální význam.²⁶

Podle § 657 OZ musí snoubenci osobně projevit vůli, že vstupují do manželství. Pokud tak učiní před orgánem veřejné moci v přítomnosti matrikáře, jedná se o občanský sňatek, pokud k tomu dojde před orgánem církve nebo náboženské společnosti oprávněné k tomu podle zákona č. 3/ 2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, jedná se o církevní sňatek. Aby došlo ke vzniku manželství, musí snoubenci před osobou, která je tímto orgánem pověřena kladně odpovědět na otázku, že spolu chtějí vstoupit do manželství. Tímto okamžikem vzniká manželství a následný zápis do

²⁶KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *glosa k návrhu obligatorního civilního sňatku* [online]. iPrávník.cz, 2. srpna 2006 [cit. 28. srpna 2013]. Dostupné na <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/obcanske-pravo/txtexpresion_glosa+k+n%C3%A1vrhu/art_4975/rbsearchsource_articles/glosa-k-navrhu-obligatorního-civilního-snatku.aspx>.

TELEC, Ivo. *Kritika přípravy odnětí svobody volby občanského nebo církevního sňatku* [online]. iPrávník.cz, 26. července 2006 [cit. 28. srpna 2013]. Dostupné na <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/civilni-proces/txtexpresion_kritika+p%C5%99%C3%ADpravy+odn%C4%9Bt%C3%AD+svobody+volby/art_4974/rbsearchsource_articles/kritika-pripravy-odneti-svobody-volby-obcanskeho-nebo-cirkevniho-snatku.aspx>.

HADERKA, Jiří. Zamyšlení nad zákonem č. 234/1992 Sb. ve vztahu k církevní formě uzavírání manželství. *Správní právo*, 1992, č. 5, s. 48-52.

VĚTROVEC, Vladislav. Vznik manželství. *Právo a rodina*, 2002, č. 12, s. 5-7.

matriky je tak pouze evidenční. Protože se při sňatečném obřadu může přihodit ledasco, je potřeba odpovědět na otázku, ve který přesný okamžik vzniká manželství? Po delší dobu nepanoval jednoznačný názor na to, zda se jedná o dvoustranný právní úkon nebo zda jsou to dva jednostranné, byť totožné, úkony. Ve Všeobecném zákoníku občanském z roku 1811 se uvádělo, že se jedná o smlouvu manželskou, naopak socialistické právo toto odmítalo, aniž by však svá tvrzení jakkoli podepřelo, pouze poukazovalo, že prohlášení snoubenců se týká odpovědi na dotaz oddávajícího. Souhlasím s názorem, který se nevyhýbá pojetí dvoustranného úkonu, byť jsou jeho náležitosti upraveny specificky. Nebot' představa, že muž a žena vyřizují každý něco zvlášť s oddávajícím a na základě toho vznikne manželství, je spíše úsměvná. Na základě toho pak můžeme dojít k závěru, že sňatečné jednání je perfektní, v okamžiku odpovědi druhého snoubence, pokud je zároveň splněna podmínka přítomnosti oddávajícího a matrikáře. Vzhledem k různorodosti způsobu vzniku manželství u oprávněných církví je v §659 OZ doplněno, že *manželství vznikne i jinak, je-li zřejmé, že snoubenci prohlašují svou sňatečnou vůli*".²⁷

Jakou roli má tedy oddávající při obřadu? Že je jeho neodmyslitelnou součástí potvrzuje i Newyorská úmluva, která trvá na jeho přítomnosti při obřadu. Jeho hlavním úkolem při obřadu je položení dotazu, na který snoubenci postupně odpovídají. Jen nepřihlíží, ale podílí se na obřadu. Ze své funkce pak na druhou stranu nemůže nijak ovlivňovat samotný projev snoubenců, ani neschvaluje jejich vstup do manželství. Ačkoliv není způsob pokládání otázky nikde v zákoně upraven, vžila se otázka, zda dobrovolně vstupují do manželství a po jejich souhlasu pak oddávající konstatuje, že manželství prohlašuje za právoplatně uzavřené. Tradičně pak má oddávající i krátký proslov, který však není podmínkou a proto nemusí být součástí obřadu a postačí jen otázka a následná odpověď snoubenců.²⁸

Jak už bylo řečeno, na naše území platí dvě formy sňatku. Dalším z rozdílů mezi občanským a církevním sňatkem je to, kdo je příslušným orgánem oprávněným provést sňatečný obřad. U občanského sňatku § 658 odst. 1 OZ odkazuje na jiný právní předpis, kterým je zákon o matrikách. Ten opravňuje u matričního úřadu starostu, místostarostu popř.

²⁷ ELIÁŠ, Karel a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Praha: Sagit, 2012, s. 288-289. HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLIČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 55. HADERKA, Jiří. *Uzavírání manželství z hlediska právního*. Praha: Academia, 1977, s. 253-254.

²⁸ KOVÁŘOVÁ, Daniela. Rodinné právo v připravované rekodifikaci občanského práva. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10., č. 2, s. 17. HADERKA, Jiří. *Uzavírání manželství z hlediska právního*. Praha: Academia, 1977, s. 291-254. HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLIČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 56-57.

pověřeného člena zastupitelstva obce²⁹. Pokud se jedná o matriční úřad, který je také vojenský újezd, je oprávněn i přednosta vojenského újezdu nebo jeho zástupce. U nematričních úřadů jsou to pouze starosta a místostarosta. „*Jedná-li se o církevní sňatek, je orgánem oprávněné církve osoba pověřená oprávněnou církví.*“³⁰ Církevní sňatek se už s ohledem na svá specifika a duchovní podstatu bude uzavírat na jiných místech a před jinými osobami než u občanského sňatku. Ačkoliv duchovní stránka je pro tato manželství velmi významná, musí být co nejvíce sníženo riziko vzniku manželství, která nejsou v souladu s naším právem. Proto ne každá církev nebo náboženská společnost může provádět právně závazné obřady. Zákon č. 3/ 2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností stanoví před kterým orgánem církve nebo náboženské společnosti může být obřad vykonán. Jaké předpoklady však musí splnit? Jednou z podmínek je, aby církev byla registrovaná u ministerstva kultury. Další neméně významnou podmínkou je, aby měla přiznané zvláštní právo konat obřady, přičemž rozsah jednotlivých zvláštních práv církví je taktéž uveden v rejstříku registrovaných církví a náboženských společností.³¹ Kdo je pak „osobou pověřenou“ stanoví vnitřní předpisy dané církve. Je potřeba si ale uvědomit, že tento termín se nekryje s všeobecně známým pojmem „duchovní“ dané církve, neboť v různých církvích může mít duchovní různé postavení a funkce, popř. v dané organizační struktuře nikoho na postu duchovního být nemusí. Vnitřní předpisy pak také řeší otázku místní příslušnosti, kdy např. u katolické církve nemá farář příslušnost oddávat cizí farníky bez licence jejich vlastního faráře. Pokud se někdo rozhodne pro církevní sňatek, je namístě, aby se ujistil na seznamu registrovaných církví vedeném Ministerstvem kultury³², zda daná církev je nejenom registrovaná, ale zda také může oddávat.³³

²⁹ Člena zastupitelstva obce pověřuje podle zákona o obcích nejčastěji rada obce, pokud si to nevyhradí zastupitelstvo (patří to do samostatné působnosti obce). Před ním by se však svatební obřad neměl konat v den komunálních voleb, neboť jeho mandát zaniká v den voleb. Takže pokud to vezmeme doslovným výkladem, měli bychom dojít k závěru, že již nemůže oddávat.

³⁰ §658 odst. 2 OZ

³¹ Tato zvláštní práva mohou vykonávat ty církve, které je mohly vykonávat do 7. 1. 2002, tedy do účinnosti církevního zákona. Pokud by vykonávala jiná práva, můžou žádat Ministerstvo kultury o přiznání i tohoto zvláštního práva. Pro nové církve pak došlo ke zvolnění pravidla ohledně počtu podpisů svých členů při registraci. Napříště již nepotřebují 10 000 podpisů, ale jen 300 podpisů zletilých občanů ČR nebo cizinců s trvalým pobytem v ČR. Tento seznam pak tvoří přílohu k návrhu na zápis. Takto registrované církve však nemohou oddávat s právní účinností, jejich sňatky mají pouze soukromý účel.

Návrh na registraci církve/náboženské společnosti [online]. Ministerstvo kultury, 2007 [cit. 2. 12. 2013]. Dostupné na <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=372>>.

PŘIBYL, Stanislav. Církevní sňatky – kdy je uznává stát? *Právo a rodina*, 2008, č. 2, s. 9-10.

³² Nejvyšší počet sňatků je uzavírán před Církví římskokatolickou, Českobratrskou církví evangelickou a Církví československou husitskou. Registrována je dále např. Apoštolská církev, ta však neodává.

³³ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Sňatek a paragrafy*. Praha: Computer Press, 2000, s. 45-46. HRDINA, Ignác A. Církevní sňatek po novele zákona o rodině. *Právník*, 1999, č. 3, s. 262 – 264. PŘIBYL, Stanislav. Církevní sňatky – kdy je uznává stát? *Právo a rodina*, 2008, č. 2, s. 10. DABNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde, 2013, s. 17-18.

Církevní sňatek³⁴ je v teologickém chápání postaven na svátosti manželské³⁵. Důraz je položen na intenzivní osobní společenství muže a ženy. Formulace manželského slibu v katolické víře obsahuje „odevzdávám se tobě ... a přijímám tě“ vyjadřuje výlučnou jednotu muže a ženy a učí, že se navzájem nevlastní, ale mají. V kán. 1056 CIC jsou pak stanoveny podstatné vlastnosti manželství jako sdílení všeho, stálost a trvání tohoto vztahu. Protože není možné jednotně pojmout s ohledem na množství církví a náboženských společností všechny vlastnosti a vnitřní chápání církevního sňatku, omezím se ve své práci pouze na toto stručné konstatování.³⁶

3.3 Zasnoubení

Oznámení dvou lidí, že se zasnoubili, je bezpochyby všeobecně vnímáno jako okamžik spojený s následným uzavřením manželství, od kterého se odvíjí plánování samotné svatby a budoucího společného života. Co to však ono zasnoubení je a jaké má postavení v našem právním řádu?

Zasnoubení jako takové je velmi starý institut, jehož kořeny sahají až do římského práva. Na něj pak v podobném duchu navazuje kanonické právo a to má za následek, že celý evropský středověk tento institut uznává. Jeho důležitost je potvrzena i výrokem Mikuláše I., že zasnoubení je příslibem smlouvy manželské³⁷. Ve Všeobecném zákoníku občanském z roku 1811 se zastoupení vyskytuje v §§45-46 s důrazem, že nemá žádné právní následky a k samotnému manželství tak nemusí dojít. Stejně tak BGB v §§1297-1302 uvádí, „že zasnoubení nelze žalovat na uzavření manželství“. V západoevropských právních řádech se na toto téma vyskytují různé teorie. Jedna z teorií, teorie smluvní, zasnoubení považuje za smlouvu jako každou jinou. Teorie rodinného práva ji pak považuje za smlouvu sui generis a umožňuje tak případné odchylky s ohledem na její povahu. Na druhou stranu teorie

³⁴ Křesťanské manželství je takové, v němž je alespoň jeden z manželů křesťan, tedy člověk platně pokřtěný. Kanonické právo však typologicky rozlišuje svátostné manželství mezi dvěma pokřtěnými a ostatní – nesyvatostné manželství mezi nepokřtěnými snoubenci nebo jedním pokřtěným a druhým ne.

³⁵ Svátost manželská však do 12. stol. na seznam svátostí nepatřila, potvrdili ji až dekretálie Řehoře IX roku 1234. Z právního hlediska je pak důležitý koncil v Latranu roku 1215, který stanovil, svatby mají být veřejné a požehnávat má farář z příslušné farnosti.

BOLOGNE, Jean-Claude. *Svatby. Dějiny svatebních obřadů na Západě*. Praha: Volvox Globator, 1997, s. 103, 108.

³⁶NĚMEC, Damián. *Manželská práva katolické církve s ohledem na platné české právo*. Praha: Krystal OP, 2006, s.13, 16, 22. KIPPLEY, John F., *Manželství je natrvalo. Základy křesťanského manželství*. Olomouc: Matice Cyrilometodějská, 2001, s. 13, 38.

³⁷„Sponsalia sunt nuptiarum promesa foedera.“

faktického stavu ji považuje za právně irelevantní. Vzhledem k takovéto rozmanitosti názorů se proto zaměřím pouze na pohled na našem území.³⁸

V Československu zákon o právu rodinném č.264/1949 Sb. zastoupení vůbec neupravoval, ani se o něm nezmiňoval. Vyskytoval se tam ale termín snoubenec, avšak i ten byl na chvíli odstraněn zákonem o rodině č. 94/1963 Sb. a navrátil se tam až novelou č. 91/1998 Sb. Přes toto několikaleté odstranění, se tento termín nadále objevoval v zákoně o matrikách č. 268/1949 Sb. V OZ se pojem snoubenci objevuje v §656 a násl. a jsou za něj považováni „muž a žena, kteří hodlají vstoupit do manželství“.³⁹

Pokud chceme pochopit postavení zasnoubení ve společnosti, považuji za důležité krátce zmínit jeho význam v minulosti. Především na vesnicích se dodržovaly přesně dané zvyky související s námluvami a zasnubami. Jako příklad bych uvedla vytváření společenství mladých, v jejichž čele byl vždy ten nejschopnější mládenec. Na Moravě mu říkaly stárek, děvčata pak vedla stárka. Jakmile byl mladík přijat do spolku, musel na základě všelijakých zkoušek prokazovat jakou má odvalu a sílu. Teprve pokud to všechno zvládl, mohl se porozhlížet po nevěstě. Během samotných námluv pak mohl konečně přijít do rodiny dívky, která ho buď vyhnala anebo uvítala. Jestliže byl uvítán, dostal od dívky péro za klobouk jako symbol, že on ani ona už nejsou k mání. Samotnou svatbu pak především iniciovala rodina ženicha. Nejprve poslali do domu nevěsty bochník chleba, který byl ctěn jako vzácný pokrm, někdy i spolu s penězi. Když jej rodina nevěsty přijala, byl vyslán dohazovač nebo dohazovačka na tzv. pytačky. Při nich dohazovač smlouval svatbu a vyjednával podmínky. Když byla svatba dohodnuta, následoval přípitek s nevěstou a ženich mohl být konečně pozván na zasnuby. Během zasnub si budoucí manželé dávali dárky a vznikla tak i tradice zasnubního prstenu, který dostala nevěsta. Zasnoubení však nepředstavovalo právní nárok a mohlo být zrušeno. Následovaly ohlášky, které byly trojí a jejichž účelem bylo, aby se ke svatbě vyjádřili i ti, kteří např. znali nějakou překážku k uzavření manželství. V tzv. ohláškovém období se pak chodilo zvat na svatbu. V mnohých oblastech to byla tak významná událost, že se zvala celá obec.⁴⁰

Jiří Haderka za zasnoubení považuje: „*souhlasné vzájemné prohlášení muže a ženy, že spolu vstupují do manželství buď v době přesně určené anebo přiměřené podle zvyklostí.*“ S takovýmto pojetím souhlasím už s ohledem na §656 OZ, který stanoví, koho lze považovat za snoubence. Je potřeba vyzdvihnout, že se jedná o vzájemné prohlášení, nikoli jednostranné,

³⁸ HADERKA, Jiří. *Uzavírání manželství z hlediska právního*. Praha: Academia, 1977, s. 24-26.

³⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Sňatek a paragrafy*. Praha: Computer Press, 2000, s. 16.

⁴⁰ JANČÍKOVÁ, Eva. *Historie svateb od nejstarších dob po současnost*. Praha: EPOCH, 2012, s. 34-40.

kteřé by bylo v rozporu se zásadou rovnosti muže a ženy ve vztazích. S ohledem na současné společenské vztahy je také nepochybné, že před uzavřením manželství se musí muž a žena vůbec poznat a domluvit se, že spolu vstoupí do manželství. Problém proto nevidím v tom, zda zasnoubení jako takové existuje, ale zda má povahu spíše společenskou nebo právní? Pokud bychom se rozhodli pro povahu právní, vyvstanou nám další otázky. Splňuje zasnoubení pojetí právního jednání? Podle §545 OZ: „*Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.*“ Určitě se jedná o svobodný projev vůle, který směřuje ke vzniku budoucích subjektivních práv a povinností. §665 OZ požaduje prohlášení snoubenců, že znají svůj zdravotní stav a že zvážili uspořádání svých majetkových poměrů. I zákon tedy předpokládá vzájemné poznávání jak po stránce zdravotní a osobní, tak i majetkové, na jehož základě se rozhodnou zda vstoupí do manželství. Na druhou stranu nikde není takovéto vzájemné poznávání vázáno na okamžik zasnoubení. Je tedy jedno, kdy k němu během vztahu dojde, důležité je, že to bude do okamžiku sňatečného obřadu. Zasnoubení je jednání, které slouží k uspokojování potřeb lidí, ale bez právní povahy. Nelze ho totiž vynutit státní mocí a jeho nedodržení samo o sobě není nikde v právních předpisech sankcionováno. Další otázka pak vyvstává ohledně způsobilosti snoubenců. Museli by mít nepochybně způsobilost k uzavření manželství⁴¹ a také způsobilost k právním úkonům. O přesném obsahu nebo formě zasnubního právního úkonu se však v našem právním řádu nic neříká, proto toto pojetí působí další obtíže. Tomu, že by se zasnoubení mělo považovat za významný právní institut, odporuje také fakt, že okamžik vzniku vzájemných práv a povinností mezi mužem a ženou se váže na vznik manželství, nikoli na vznik zasnoubení. Zasnoubením tak nedochází ke změnám v oblasti osobní ani majetkové, zasnoubení se nikde nepublikuje ani neeviduje, zastoupením nevzniká společné jmění, ani právo druhého snoubence na nájem k bytu atd. Pokud by k uzavření manželství nedošlo, nemohl by se jeden ze snoubenců domáhat náhrady z důvodu neuzavření manželství. Tím ale není zabaven jiné občanskoprávní ochrany, která nemá základ v odstoupení od zasnoubení. Druhý snoubenec by se mohl domáhat navrácení zasnubního daru, pokud by byly splněny ostatní zákonné požadavky pro vrácení daru⁴², mohl by taktéž požadovat náhradu škody, která vznikla úmyslným jednáním proti dobrým mravům (např. byla by zaplácena hostina, kapela, vše by bylo připraveno a snoubenec by nepřišel, protože to myslel jako vtip), stejně tak by byl chráněn proti zásahům do jeho osobnosti a cti

⁴¹ O tom v dalších kapitolách

⁴² Odvolání daru pro nouzi nebo pro nevděk je upraveno v §2068 a násl. NOZ

(pokud by např. snoubenec následně vynášel informace, fotografie z jeho intimního života apod.).⁴³

Závěrem se tedy přikláním k variantě, že zasnoubení je třeba chápat jako určitý faktický stav, jako dohodu muže a ženy o uzavření manželství, zcela nepochybně existující v naší společnosti. Považuji to za určitý morální okamžik, od kterého se snoubenci domlouvají na společném životě a činí k tomu potřebné úkony a vzájemně tak od sebe očekávají budoucí manželství. Jeho význam je pak podpořen napříč historií, kdy se mnohdy jednalo o velkou společenskou událost provázenou přesně danými zvyky. Stejná tak legislativní zkratka „snoubenci“ má své postavení v právních předpisech a není pochyb o jejím všeobecně vnímaném obsahu. Na druhou stranu však zasnoubení nemůže být právně závazné a v žádném případě nemůže na jeho základě dojít k vynucení manželství.⁴⁴

3. 4 Předoddavkové řízení

Původně toto řízení probíhalo pouze u civilní formy sňatku. Tento stav byl zachován i po novele z roku 1992, kdy u církevního sňatku tento úkol plnil duchovní podle vnitřních předpisů dané církve. Změna nastala až v roce 1998, kdy bylo novelizací účinnou od 1. 8. stanoveno předoddavkové řízení obligatorně pro obě formy sňatku.⁴⁵

U občanského sňatku musí snoubenci nejprve požádat matriční úřad, v jehož obvodu má být manželství uzavřeno o provedení sňatečného obřadu. Základním podkladem se pak stává vyplněný „Dotazník k uzavření manželství“⁴⁶, který musí předložit spolu s doklady o prokázání totožnosti a způsobilosti k uzavření manželství. Další potřebné doklady (např. doklad snoubence, který uzavírá další manželství, že jeho předchozí manželství zaniklo, doklad cizince vydaný jeho domovským státem, atd.) pak stanoví § 33 a násl. zákona o matrikách. Tyto doklady však nejsou nezbytně nutné, pokud je možné bez jakýchkoliv pochybností ověřit tyto skutečnosti jinak. Např. je daný matriční úřad může zjistit ze svých matričních knih, které vede, popř. z registru obyvatel, z informačního systému cizinců apod. Předložení dokladů může být také podle §664 odst. 2 OZ prominuto, pokud je jejich opatření spojeno s těžko překonatelnou překážkou. Co si tedy můžeme pod takovouto překážkou

⁴³ HADERKA, Jiří. *Uzavírání manželství z hlediska právního*. Praha: Academia, 1977, s. 29-42.

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Sňatek a paragrafy*. Praha: Computer Press, 2000, s. 16-17.

⁴⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s.6.

⁴⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 59.

⁴⁶ V tomto dotazníku musí snoubenci uvést veškeré právně relevantní skutečnosti, které následně doloží danými doklady.

představit a kdo ji posuzuje? Osobně za ni považuji překážku, které je buď s ohledem na svou povahu prakticky nepřekonatelná anebo pro její splnění by bylo potřeba vyložit neúměrné časové či finanční úsilí. Tak např. může být prominut cizinci doklad o způsobilosti k uzavření manželství, neboť jeho země takovýto doklad vůbec nevydává, stejně tak může být tento doklad prominut osobě, která je cizincem se statusem uprchlíka. Samotné posouzení prominutí pak provádí na základě volného uvážení daný matriční úřad. Pověření matričního úřadu tímto úkolem je rozumné už s ohledem na fakt, že má o budoucím sňatku přehled a nejedná se o tak závažné rozhodnutí, aby o něm musel rozhodovat soud. Matriční úřad se při vydávání takového rozhodnutí řídí správním řádem a účastníkem řízení je pak ten ze snoubenců, který nemůže doklad předložit. I pro toto rozhodnutí je pak důležité řádné odůvodnění.⁴⁷

Stejně jako u občanského, má i u církevního sňatku matriční úřad, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno důležitou roli, neboť musí posoudit, zda jsou splněny veškeré požadavky stanovené zákonem a na základě toho vydat osvědčení. Doklady, které musí snoubenci předložit, jsou také upraveny v zák. o matrikách, stejně tak je možné jejich prominutí. Pokud dojde k prominutí, musí matriční úřad počkat, až dané rozhodnutí nabude právní moci a teprve poté může vydat samotné osvědčení. Osvědčení musí být vydáno dvakrát (jednou pro snoubence a jednou pro oddávajícího) a jeho platnost je omezena na dobu šesti měsíců⁴⁸. Uzavření církevního sňatku bez osvědčení způsobí, že manželství je zdánlivé a z tohoto důvodu lze na tento stav hledět jen jako na způsob, jak upravit svůj vztah k dané církvi. Vydáním osvědčení ale úloha matričního úřadu nekončí, neboť mu musí být do tří pracovních dnů oddávajícím doručen protokol o uzavření manželství. Co kdy ale oddávající tuto doručovací povinnost nesplní? V žádném právním předpise není stanovena jakákoliv sankce. Negativní následek to však přesto má, neboť snoubenci neobdrží oddací list. Z hlediska právního je i pro církevní sňatek důležité, aby byly dodrženy podmínky stanovené v zákoně. Nedodržení podmínek, které si určuje sama církev, nemá právní význam, i kdyby takové manželství bylo podle dané církve neplatné.⁴⁹

⁴⁷ DABNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde, 2013, s. 18, 19.

⁴⁸ Pokud by uplynula delší doba, je takovéto manželství podle § 677 OZ zdánlivé.

⁴⁹ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Co je nového v zákoně o rodině. *Právní praxe*, 1998, č. 5, s. 259. MAŠEK, Daniel. Postup při uzavírání církevního sňatku. *Právo a rodina*, 2002, č. 8, s. 15-16. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Sňatek a paragrafy*. Praha: Computer Press, 2000, s. 47. DABNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde, 2013, s. 20-21.

Samotná fáze předdavkového řízení končí buď stanovením termínu sňatku anebo osvědčením, že jsou splněny všechny zákonem potřebné požadavky a snoubenci můžou přikročit k církevnímu sňatku.⁵⁰

Vzájemný vztah obou forem pak upravuje §670 OZ, který v odst. 1 stanoví: „*Byl-li uzavřen občanský sňatek, nemají následné občanské obřady právní následky.*“ Zákon tedy nezakazuje uzavřít následně církevní sňatek, jen zdůrazňuje, že to bude mít pouze osobní dopad na snoubence, avšak z hlediska práva bude zcela irrelevantní. Snoubenci tak můžou touto cestou naplnit svátost manželství či upravit svůj vztah k církvi. Zda bude tento druhý obřad, který nemá právní účinky povolen, závisí zcela na konkrétní církvi či náboženské společnosti a jejich vnitřních předpisech. Zatímco zákon nechává na rozhodnutí snoubenců, zda přistoupí po občanském i k právně nezávaznému církevnímu sňatku, opačnou situaci zakazuje, neboť v druhém odst. uvádí, že: „*Byl-li uzavřen církevní sňatek, nelze následně uzavřít občanský sňatek.*“ Neboť takovéto uzavření občanského sňatku „pro jistotu“ postrádá jakoukoliv logiku. Toto ustanovení OZ tak ve svém důsledku vyjadřuje nepřímý zákaz podstoupení obou forem uzavírání manželství se stejnou právní závazností. Snoubenci si proto musí zvolit pouze jednu z nich a ta bude rozhodující pro okamžik vzniku manželství.⁵¹

⁵⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLIČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 61.

⁵¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 34-35.

4. Průběh samotného obřadu

Jak už bylo řečeno, jádrem obřadu je položení otázky, zda spolu snoubenci vstupují do manželství. Vedle toho § 665 OZ požaduje, aby předtím snoubenci uvedli, že *jim nejsou známy překážky, které by jim bránily uzavřít manželství, že navzájem znají svůj zdravotní stav a že zvážili uspořádání budoucích majetkových poměrů, svého bydlení a hmotné zajištění po uzavření manželství*. “Vedle toho činí během obřadu i prohlášení, které se týká jejich příjmení a příjmení jejich dětí. Nyní bych proto krátce rozebrala jednotlivá sdělení.

4.1 Příjmení manželů a jejich dětí

V rámci statusových práv poskytuje státní moc ochranu konkrétnímu osobnímu právu každého občana. Existuje však okruh práv, které musí stát plně respektovat, aniž by do nich mohl proti vůli daných subjektů zasahovat. Jedním z nich je pak právo na jméno a příjmení, včetně práva rodičů na určení společného příjmení svých dětí. Toto právo má své historické kořeny v rodu, kdy práva osobního stavu byla označovaná jako práva rodová. Dnes už však význam rodu značně ustoupil a do popředí se dostala rodina. Samotné jméno a příjmení je pak chráněno na mezinárodní úrovni jako osobní identifikace člověka např. Mezinárodním paktem o občanských a politických právech, na našem území je pak úprava rozdělena do zák. o matrikách a OZ.⁵²

Při sňatečném obřadu je tedy řešena i otázka příjmení manželů. Manželé mohou podle § 660 OZ prohlásit, že budou nadále používat pouze jedno společné příjmení. V tomto případě se musí jednat o příjmení, které patřilo před uzavřením manželství jednomu ze snoubenců. Pokud má manžel, jehož příjmení bylo zvolené jako společné dvě příjmení, musí i druhý manžel používat obě příjmení.⁵³ Další variantou je, že si každý ponechá své příjmení, které měl doposud. Avšak ani v tomto případě není vyloučena možnost, aby si to následně rozmysleli a během trvání manželství se dohodli a vybrali jedno z jejich příjmení jako příjmení společné. Poslední možností, kterou zákon připouští je, že *„příjmení jednoho z nich bude jejich příjmení společným, a ten, jehož příjmení nemá být příjmením společným, bude ke společnému příjmení na druhém místě připojovat své dosavadní příjmení“*. Toto řešení se tak moc neliší od dosavadní úpravy v §8 odst. 1 zák. o rodině. Oproti ní, je však v OZ přesněji řešena otázka tzv. připojovaného příjmení, tedy příjmení uváděném na druhém místě. Tato

⁵² RADVANOVÁ, Senta. Rodina jako zdroj statusových práv. *Správní právo*, 2003, č. 5-6, s. 251-252. MIKULE, Vladimír. Základy statusových práv v právu veřejném a přehled jejich současné úpravy. *Správní právo*, 2003, č. 5-6, s. 260-261.

⁵³ Např. pokud se manžel jmenuje Nový Mladý, zvolí si toto příjmení jako společné, bude se manželka jmenovat Nová Mladá, aniž by měla možnost zvolit si pouze Nová nebo Mladá.

varianta pak není možná, pokud společné příjmení bude příjmení snoubence, který má již připojované příjmení. Tím je v OZ fakticky omezena možnost užívat více než dvě příjmení Snoubenec, jehož příjmení nebude příjmením společným, si může vybrat pouze své první příjmení jako připojované⁵⁴. Jen výjimečně se snoubenci nedohodnou anebo zvolí možnost, která není v souladu se zákonem. V takových případech však nemůže soud zasáhnout a zvolit jejich příjmení. Snoubenci budou nadále používat své dosavadní příjmení a při zápisu jejich manželství do matriční knihy se uvede u příjmení „nezjištěno“.⁵⁵

Ženské příjmení musí být po stránce gramatické stanoveno tak, aby bylo v souladu s pravidly české mluvnice. Nejčastěji pak vzniká připojením koncovky „-ová“ k mužskému rodu. V určitých případech, které zákon přesně stanoví, existují výjimky, kdy žena může mít i příjmení v mužském tvaru. U nás je to umožněno od července roku 2001, aby byl zachován soulad s mezinárodními smlouvami. Týká se to především ženy – cizinky, popř. ženy, která má za manžela cizince, občanku, která má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině apod.⁵⁶ O takovouto výjimku pak žena musí požádat buď sama anebo zákonný zástupce za dítě ženského pohlaví. Pokud se pro tuto variantu rozhodne později, lze požádat i zpětně. Takovouto žádost je však možné podat pouze jednou⁵⁷ na kterémkoliv matričním úřadě nebo zastupitelském úřadě ČR v cizině.⁵⁸

Vzhledem k tomu, že je zachována možnost snoubenců ponechat si po uzavření manželství své dosavadní příjmení, musí být vyřešena otázka, jaké příjmení budou mít děti? V §661 odst. 1 OZ se stanoví, že „*ponechají-li si snoubenci svá dosavadní příjmení, prohlásí při sňatečném obřadu také, které z jejich příjmení bude příjmením jejich společných dětí*“. Toto ustanovení zůstalo skoro stejné, jako bylo v § 8 odst. 2 zák. o rodině. Přibýlo zde pouze slovní spojení „při sňatečném obřadu“. Má toto doplnění nějaký negativní vliv na platnost samotného manželství, pokud by i přes absenci takového prohlášení bylo manželství uzavřeno? Domnívám se, že nikoliv, neboť se nejedná o tak zásadní vadu. Přesto však

⁵⁴ Např. muž se jmenuje Veselý a žena Šťastná Stará, pokud se dohodnou, že společné příjmení budou mít po muži a žena bude chtít uvádět i připojované příjmení, jejího příjmení pak bude znít Veselá Šťastná. Pokud by se ji, ale takové příjmení nezamlouvalo a raději by užívala Veselá Stará, musela by před manželstvím prohlásit, že bude používat pouze jedno příjmení (to umožňuje §70 odst. 2 zák. o matrikách) a to Stará, které by se tak stalo příjmením, se kterým vstupuje do manželství a mohla by si ho bez problémů připojit k příjmení manžela.

⁵⁵ DABNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde, 2013, s. 26-29. ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Praha: Sagit, 2012, s. 289-290.

⁵⁶ Důvody byly rozšířeny od roku 2001, kdy došlo k novele zák. o matrikách. Dnes jsou stanoveny v §69 zák. o matrikách. Do matrik se pak запиše nejprve příjmení v souladu s českou mluvnici a po lomítku následuje i mužský vzor.

⁵⁷ V případě zamítnutí je možné podat odvolání prostřednictvím onoho mat. úřadu ve lhůtě 15 dnů.

⁵⁸ *Matriky* [online]. Portál veřejné správy, 19.12.2005 [cit. 26.11. 2013]. Dostupné na <<http://portal.gov.cz/portal/obcan/situace/152/158/4247.html#obsah>>.

manželům zůstává povinnost sdělit jejich rozhodnutí matričnímu orgánu, jinak by musel rozhodnout soud. Do okamžiku rozhodnutí soudu tak bude v matriční knize uvedeno „nezjištěno“. Takto zvolené příjmení však také nemusí zůstat po celý život neměnné. I zde je možná změna za předpokladu, že jsou splněny podmínky stanovené v §72 a násl. zák. o matrikách. K samotné změně pak dochází buď na vlastní žádost anebo na žádost zákonných zástupců. Na místě je pak především v situacích, kdy je příjmení hanlivé nebo jinak zesměšňuje danou osobu. Ke změně také dochází v okamžiku, kdy manželé mají různá příjmení a manžel, jehož příjmení nosí i nezletilé děti se rozhodne pro změnu svého příjmení.⁵⁹

Prohlášení o společném příjmení dětí je potřeba učinit pouze v případě, kdy rodiče nezvolili možnost mít stejné příjmení. Jestliže se rozhodli pro společné příjmení, není potřeba žádné dohody a všechny jejich společné děti pak budou mít automaticky příjmení jako oni. Dohoda se pak vztahuje na všechny jejich děti. Tedy nejen na ty, co se narodily za trvání manželství, ale i ty, co se narodili před uzavřením manželství. Děti narozené před uzavřením manželství však musí být jejich společné, v žádném případě se dohoda nemůže týkat dětí narozených v předešlém manželství jednoho ze snoubenců. Zvolené příjmení se pak zapíše do knihy manželství jak v mužském, tak i ženském rodě tak, aby bylo v souladu s pravidly české mluvnice⁶⁰. Manželé však musí bezvýjimečně zvolit pouze jedno příjmení pro všechny jejich děti. Není možná dohoda např., že první dítě bude mít příjmení jako jeho otec a další děti pak budou pojmenovány po matce. Co když se ale dítě narodí až po skončení manželství? Je potřeba uzavírat novou dohodu? Jeden názorů říká, že zánikem manželství dochází i k zániku této dohody. Avšak druhý názor, ke kterému se přikláním, uvádí Jan Záruba, který naopak prohlašuje, že časová omezenost takovéto dohody na dobu trvání manželství není správná. Při uzavírání manželství dojde k dvoustrannému souhlasnému projevu vůle, při kterém se rodiče (v případě, že budou mít rozdílné příjmení) rozhodnou, jaké příjmení budou mít jejich děti. Pokud pak následně dojde k zániku manželství, nemá to na dohodu vliv, neboť rozvodem dochází k zániku manželství, nikoli k zániku rodičovství. A volba příjmení dítěte nepochybně patří do kategorie rodičovských práv, nikoli manželských. Stejně tak bude mít tato dohoda přednost před určením příjmení soudem.⁶¹

⁵⁹ HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 26. SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Nový občanský zákoník, srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. C.H.Beck, 2012, s.162.

⁶⁰ I zde mají ženy možnost příjmení v mužském rodu v případech stanovených zák. o matrikách (např. je-li dítě cizinec).

⁶¹ ZÁRUBA, Jan. *K některým otázkám matričních zápisů příjmení dítěte určeného dohodou rodičů*. Socialistická zákonnost, 1988, č.4, s. 214-216. HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy*

4.2 Matriky

Matriky mají při správě státu ohledně evidence obyvatel dlouholetou tradici. Jejich počátky spadají až do Říma. U nás je v prvopočátcích vedly duchovní katolické církve, avšak o přesnosti a úplnosti záznamů by se dalo polemizovat. Protože se však brzy ukázaly jako velmi užitečné jak pro soukromý, tak i veřejný život, začal do nich zasahovat i stát. Za vlády Josefa II. pak došlo k jejich zákonné úpravě, kdy byl roku 1784 vydán císařský patent o vedení matrik narozených, oddaných a zemřelých. Později bylo vedení matrik svěřeno i ostatním církvím, až do roku 1950, kdy nový zákon o matrikách č. 268/1949 Sb. přenechal vedení pouze státním orgánům⁶². Dnes úpravu matričního práva obsahuje zák. č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení. Samotná matrika se pak vnitřně dělí na matriku narození, matriku manželství, matriku registrovaného partnerství a matriku úmrtí⁶³. Ke každé části je pak vedena kniha (kniha narození, ...), která se vede jak v ručně psané podobě, tak i v elektronické a údaje v nich obsažené jsou neveřejné. Pro téma mé diplomové práce je důležitá část týkající se manželství, neboť jejich ustanovení se neodmyslitelně pojí k ustanovení OZ, bez nichž by nebylo možné daná ustanovení aplikovat. V zák. o matrikách je totiž stanoveno, jaké doklady jsou potřebné k uzavření manželství, prostřednictvím záznamu v knize manželství pak dochází k oficiálnímu zaznamenání⁶⁴, jsou zde taky upraveny podmínky získání a náležitosti oddacího listu, popř. i vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství.⁶⁵

4.3 Zdravotní stav

Sňatečný obřad se má uskutečnit, až po vzájemném a hlubším poznání snoubenců. V našem právním řádu se tradičně vyskytuje ustanovení, které to předpokládá. V současnosti se jedná o §665 OZ, který stanoví: „*Snoubenci při sňatečném obřadu uvedou, dříve než učiní sňatečný projev vůle, že jim nejsou známy překážky, který by jim bránil uzavřít manželství, že*

souvisejícími. 9. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 26. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář.* 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 31.

⁶² Dříve to byly místní národní výbory, dnes je působnost na úseku matrik svěřena obecním úřadům, obecním úřadům s rozšířenou působností, krajským úřadům i ministerstvu (§2 zák. o matrikách).

⁶³ Zvláštní matrika je pak vedena v Brně a týká se narození, uzavření manželství, vznik registrovaného partnerství nebo úmrtí státních občanů České republiky v cizině.

⁶⁴ Samotný zápis má však pouze evidenční charakter, na rozdíl např. od německé právní úpravy, kde manželství vzniká zápisem do matriky.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo.* 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 54-55.

⁶⁵ MIKULE, Vladimír. *Základy statusových práv v právu veřejném a přehled jejich současné úpravy. Správní právo,* 2003, č. 5-6, s. 265. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Sňatek a paragrafy.* Praha: ComputerPress, 2000, s. 17-18. HENYCH, Václav. *Aktuální problematika statusových práv ve vztahu k matričnímu právu. Správní právo,* 2003, č. 5-6, s. 257.

navzájem znají svůj zdravotní stav a že zvážili uspořádání budoucích majetkových poměrů, svého bydlení a hmotného zajištění po uzavření manželství.“ Vědomí o těchto informacích však musí snoubenci zjistit dříve, než při samotném sňatečném obřadu, proto se opouští od používání termínu prohlášení či projevy vůle. Tato tvrzení jsou pak v důsledku bez jakýchkoliv následků.

Současný OZ, ani předešlé zákony o rodině nijak hlouběji neřeší otázku zdravotního stavu snoubenců. Neupravují žádnou povinnou lékařskou prohlídku či předložení nějakého lékařského osvědčení, uvádí pouze, že kvalifikovaná duševní porucha může vyvolat překážku uzavření manželství. V důvodové zprávě k zákonu o právu rodinném je uvedeno pouze to, že *„je ve vlastním zájmu snoubenců, aby si před uzavřením sňatku vyžádali dobrodiní lékaře. Osnova proto považuje za dostatečné ustanovení o povinnosti snoubenců učinit prohlášení, že jim je znám zdravotní stav jich obou.“* Ve stejném duchu pak pokračovaly i další zákony a praxe. Je to však skutečně dostatečné? V tomto případě dochází ke střetu dvou zájmů. Na jedné straně je zde pochopitelný zájem snoubence, aby znal veškerá rizika spojená se společným životem. Ohroženo totiž může být nejen jeho zdraví, pokud by druhý snoubenec trpěl nějakou vážnou přenosnou chorobou, ale také zdraví jejich společných dětí v případech genetických onemocnění. Stejně tak by pro snoubence mohla být zásadní informace, že druhý z nich nemůže zplodit děti. Ač založení rodiny není nezbytným předpokladem, většinou je jedním z účelů manželství, jak to zákon sám předpokládá. Společné soužití manželů by pak mohlo být dále ovlivněno chorobami, jež vyžadují zvláštní a pravidelné ošetřování, speciální životosprávu apod. Druhý snoubenec se samozřejmě nemůže dožadovat informací přímo od lékaře, neboť ten je vázán lékařskou mlčenlivostí. Na druhé straně je zájem druhého snoubence na ochranu před zásahy do jeho soukromí. Samotné lékařská prohlídka by znamenala velký zásah do jeho nejintimnější sféry, neboť se dá předpokládat, že by základní klasická lékařská prohlídka nestačila už s ohledem na zjištění specifitějších nemocí. Po stránce praktické by pak takovéto prohlídky znamenaly bezpochyby velkou časovou a finanční zátěž na zdravotnická zařízení. Je také pravděpodobné, že by se i snoubenec musel na takovémto zdravotním úkonu finančně podílet a tím by se i jemu zvedly náklady související s uzavřením manželství. V minulosti se za předsňatkové lékařské prohlídky přimlouval Jiří Haderka, který odkazoval mimo jiné na bulharský systém. Pro samotné fungování pak navrhoval vydání dokladu, ve kterém by lékař pouze sděloval, že se snoubenec

podrobil lékařské prohlídce a výslovně by uvedl jen ty nejzávažnější nemoci, které by mohly ohrozit zdraví druhého snoubence nebo jejich dětí.⁶⁶

S ohledem na výše uvedené se domnívám, že v současné době musí postačit apel na snoubence, aby informovanost o svém vzájemném zdravotním stavu nezanedbali a v případě pochybností žádali po svém partnerovi lékařské potvrzení o jeho zdraví. V žádném případě by nemělo dojít už s ohledem na Listinu základních práv a svobod a Úmluvami o lidských právech k zákonnému zákazu uzavírání manželství z důvodu vážných nemocí⁶⁷. Cílem by mělo být, aby si snoubenci popravdě a detailně sdělili své zdravotní problémy a sami se rozhodli, zda je to pro ně překážka, se kterou dokážou žít nebo nikoliv.

⁶⁶ RADVANOVÁ, Senta. Zdravotní stav a uzavření manželství. *Zdravotnictví a právo*, 1998. roč. 2, č. 1, s. 2-3.

⁶⁷ OZ ve svém § 673 stanoví jako zákonnou překážku uzavření manželství situaci, kdy je osoba omezena ve své svéprávnosti. K tomu může dojít na základě rozhodnutí soudu, jestliže osoba trpí duševní poruchou, která není jen přechodná a následkem toho je pak tato osoba v dané oblasti ve své svéprávnosti omezena. Důvodem tohoto omezení je však ochrana osoby, neboť by takováto osoba nemusela chápat samotnou podstatu manželství. Tato překážka se tedy netýká toho, že by tato osoba mohla nakazit někoho dalšího.

5. Zvláštní způsoby uzavření manželství

5.1 Přímé ohrožení života snoubence

OZ ve svém § 667 pamatuje i na situace, kdy je život snoubence ohrožen a je potřeba jednat rychle, aby došlo k uzavření manželství. Ačkoliv se může zdát, že takovýto sňatek je možná pro snoubence zbytečný, opak je pravdou. Je potřeba si uvědomit, že od toho, zda je osoba svobodná či nikoli se bude odvíjet dědické řízení⁶⁸ či např. vztah otce k dítěti, které se má teprve narodit⁶⁹. Protože jsou s takovýmto způsobem uzavření manželství spojeny mírnější požadavky, je nutné si nejprve vyložit, jaké situace můžeme pod přímé ohrožení života podřadit. Domnívám se, že se musí jednat o takovou situaci, ze které vyplývá vysoká pravděpodobnost, že by se jinak snoubenec obřadu nedožil. Spadají sem proto dopravní nehody a jiné katastrofy, stejně tak prohlášení ošetřujícího lékaře o zdravotním stavu snoubence. Volnější požadavky pak spočívají v tom, že nemusí být dodržena místní příslušnost oprávněného oddávajícího orgánu, není potřeba přítomnosti matrikáře, nemusí být předloženy doklady. Celé předoddavkové řízení je pak jakoby nahrazeno prohlášením snoubenců, že neznají okolnosti, které by vylučovaly manželství. Ačkoli je snoubenec v ohrožení života, musí být schopen projevit vůli vstoupit do manželství. Více než při běžném obřadu, je pak důležitá přítomnost svědků, kteří by případné nejasnosti mohli vyvrátit. A přestože se v daném ustanovení vyskytuje jednotné číslo „život snoubence“, není vyloučena možnost, že by mohli být na životě přímo ohroženi oba snoubenci. Stejně tak je výslovně stanoveno, že je možné takto uzavřít jak občanský, tak i církevní sňatek. Ve zcela výjimečných situacích je pak dle § 667 OZ svěřena pravomoc oddat i veliteli námořního plavidla⁷⁰ plujícího pod státní vlajkou ČR nebo veliteli letadla zapsaného v leteckém rejstříku v ČR, popř. veliteli vojenské jednotky ČR v zahraničí, je-li alespoň jeden ze snoubenců občanem ČR.⁷¹

⁶⁸Podle §1635 odst. 1 a §1636 OZ je manžel v první dědické skupině spolu s dětmi, sám ale dědit podle této skupiny nemůže. Může být jediným dědicem podle druhé skupiny, popř. dědit spolu se zůstavitelovými rodiči a těmi, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele.

⁶⁹§776 odst. 1 OZ

⁷⁰U kapitána lodi není tato pravomoc překvapivá, neboť se jedná o tradiční a historicky uznávanou pravomoc.

⁷¹ELIÁŠ, Karel a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Praha: Sagit, 2012, s. 292. RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva*. Praha: C.H.Beck, 1999, s. 24. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Sňatek a paragrafy*. Praha: Computer Press, 2000, s. 52-54.

5.2 Zmocnění při uzavření manželství

Dalším zvláštním způsobem uzavření manželství z důležitých důvodů je možnost uzavření manželství prostřednictvím zmocněnce. Tento způsob uzavření manželství podléhá povolení krajského úřadu, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno. Poté, co je uděleno povolení, vyhotoví se speciální plná moc, která musí obsahovat údaje uvedené v § 669 odst. 2 OZ. Jsou jimi údaje o totožnosti a dalších rozhodných skutečnostech snoubenců a zmocněnce, prohlášení o příjmení. Dále zde musí být uvedeno, že snoubencům nejsou známy překážky, které brání uzavření manželství, že znají navzájem svůj zdravotní stav a že zvážili uspořádání budoucích majetkových poměrů, svého bydlení a hmotného zajištění. Samotná plná moc musí být písemná s úředně ověřeným podpisem. Na to, co lze považovat za důležité důvody, se musíme dívat ze dvou úhlů. Jednak je zde fakt, že se snoubenec nemůže osobně účastnit sňatečného obřadu a dále je zde skutečnost, která má vliv na to, že manželství není možné nadále odkládat. Jako příklady jsou u nás či v zahraničních úpravách uváděny lety do kosmu, dlouhodobý pobyt v cizině na vzdáleném místě, ze kterého by bylo velmi nákladné odcestovat, válečné situace či vážná nakažlivá choroba. K tomuto způsobu uzavření manželství bych ještě krátce zmínila o požadavky, které jsou kladeny na osobu zmocněnce. Zmocnění je uděleno pouze jedné osobě a případná následná substituce je zakázána. Zmocněncovy zájmy by již tradičně neměly být v rozporu se zájmy zastoupeného, musí být zletilý a jeho svéprávnost nesmí být v tomto ohledu omezena. Na druhou stranu zde není na překážku příbuzenství, nezáleží ani na pohlaví⁷². V souladu s Newyorskou úmluvou je však možné zastoupení pouze jednoho ze snoubenců. Samotnou plnou moc je pak možné odvolat. Aby odvolání bylo účinné, je potřeba, aby se o něm druhý snoubenec dozvěděl předtím, než učiní svůj sňatečný projev vůle. Pokud by k tomu došlo až později, manželství by přesto vzniklo.⁷³

⁷²V otázce pohlaví zde došlo ke změně oproti zák. o rodině. Ten ve svém §9 odst. 4 obsahoval další požadavek na zástupce snoubence a to, že musí být stejného pohlaví jako snoubenec. Důvod tohoto požadavku byl kromě tradičního přijímání starší literaturou také dodržení slavnostní formy. Osobně považuji odstoupení od tohoto požadavku za vhodné, vzhledem k tomu, že k takovému způsobu uzavření manželství by mělo docházet jen opravdu v mimořádných případech a omezení spíše z estetických důvodů zde není na místě.

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 34.

⁷³ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Sňatek a paragrafy*. Praha: Computer Press, 2000, s. 55-56. HADERKA, Jiří. *Uzavírání manželství z hlediska právního*. Praha: Academia, 1977, s. 291-309, 313. RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva*. Praha: C.H.Beck, 1999, s. 25. DABNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde, 2013, s. 24-25.

5.3 Svatby s cizinci a v cizině⁷⁴

Pro tuto problematiku je vedle OZ, zák. o matrikách důležitý také zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním. Otázka formy uzavření manželství je řešena zásadou *locus regit actum*⁷⁵, což znamená, že se forma řídí právní řádem místa, kde se manželství uzavírá. Vedle toho je pro platnost takového manželství rozhodující i to, zda splňuje podmínky našeho právního řádu.⁷⁶ U nás jsou uznávány obě formy sňatku (jak civilní, tak církevní). Tato možnost však obecně neplatí pro všechny státy (např. ve Spolkové republice Německo je možné uzavření manželství pouze civilní formou). Stejně tak nemá církev ve všech státech stejné postavení, neboť v některých zemích je církev pověřena státem, aby jeho jménem uzavřela daný sňatek. Vedle stanovené formy musí snoubenci splnit podmínku způsobilosti k uzavření manželství. Tyto podmínky se musí podle §19 zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním řídit právním řádem státu, jehož je osoba státním příslušníkem. Rozhodující pak je státní občanství v době uzavření sňatku. Matriční úřad pak snoubenci na jeho požádání vydá tzv. vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství, ve kterém bude zohledněn jak stát, ve kterém se manželství bude uzavírat tak i osoba druhého snoubence tím, že bude náležitě identifikována. Stejně tak pokud chce cizinec uzavřít manželství v ČR, musí předložit osvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství, které nesmí být starší šesti měsíců. Tento doklad pak matriční úřad posuzuje s ohledem na veřejný pořádek. Kdyby chtěl např. uzavřít s občankou ČR manželství cizinec, jehož právní řád by připouštěl mnohoženství, matriční úřad by to bez problémů dovolil, pokud by se jednalo o jeho první sňatek. Pokud by už měl ve své zemi dvě manželky, tak by s ohledem na veřejný pořádek a u nás zakotvený princip monogamie nemohl takovéto manželství uzavřít. Otázka, kterou bych se chtěla v závěru zabývat, se týká možností občanů ČR, kteří chtějí uzavřít manželství v cizině, ale nechťejí se anebo nemohou se⁷⁷ z různých důvodů podrobit tamním poměrům. Na tyto občany pamatuje § 668 OZ, který stanoví, že:

„Státní občan ČR může mimo území republiky uzavřít manželství také před diplomatickou

⁷⁴ S tímto tématem souvisí i problematika fingoaných manželství. Ačkoliv toto téma spadá spíše do oblasti správní práva, ráda bych jej alespoň v krátkosti nastínila. Fingované manželství, které uzavírá český občan s cizincem, je negativní společenský jev, jehož cílem je za pomoci obcházení kontroly přistěhovalectví získat povolení k pobytu na našem území. Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území ČR používá pojem „účelové uzavření manželství“. Typickým příkladem takového manželství je, že proběhne svatební obřad a manželé pak ani nemají zájem se více vidět, předají si pouze dohodnuté peníze. Dalším typem fingoaného manželství je, že se manželé předtím už znali, mají mezi sebou nějaký vztah, ale nehodlají spolu být v manželském vztahu a jejich jedinou motivací bylo získání pobytu či lepšího pobytového statutu.

ČIŽINSKÝ, Pavel. Fingovaná manželství a možnosti jejich potírání. *Právo a rodina*, 2009, č. 2, s. 5-8.

⁷⁵ §20 o mezinárodním právu soukromém a procesním

⁷⁶ Pro manželství, které je platné v jednom státě a ve druhém ne se vžil termín „matrimonium claudicans“ (česky „kulhající“ manželství).

⁷⁷ Např. když nesplňují délku pobytu

misí nebo konzulárním úřadem ČR“. Pro tuto variantu postačí, je-li alespoň jeden ze snoubenců občanem ČR. Tyto sňatky se pak zapisují do zvláštní matriky v Brně. Tato matrika pak vydává i český oddací list na základě žádosti o „Zápis o uzavření manželství“, který slouží k vystavení dalších osobních dokladů, jako např. k vydání občanského průkazu.⁷⁸

Všechny výše uvedené zvláštní způsoby uzavření manželství mají bezpochyby v určitých směrech mírnější podmínky. Nedochází však tímto k neoprávněnému znevýhodnění manželství uzavíraných běžným způsobem? Nejprve je potřeba zdůraznit, že tento způsob by neměl být pro praxi častý. Musí se týkat jen opravdu mimořádných okolností, které znemožňují uzavřít manželství obvyklým způsobem. Co však za žádných okolností nesmí nikdy chybět, je svobodná vůle snoubenců vstoupit do manželství. Pokud snoubenci mají tuto vůli, nebrání jim žádná zákonná překážka k uzavření manželství, ale k dodržení všech podmínek k uzavření manželství jim brání nějaká odůvodněná a mimořádná okolnost, je na místě, aby zákon lehce ze svých požadavků ustoupil. Proto se domnívám, že i tyto způsoby uzavírání manželství mají v našem právním řádu své opodstatněné místo.

⁷⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. Uzavírání sňatků v zahraničí. *Právní rádce*, 2006, č. 7, s. 4-5. MRÁZEK, Josef. Matrimonium claudicans a uzavírání manželství s cizincem nebo v zahraničí. *Právní rozhledy*, 2007, č. 9, s. 309-313. MACHÁČKOVÁ, Lenka. Uzavření manželství v cizině. *Právo a rodina*, 2005, č. 1, s. 17-18. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Sňatek a paragrafy*. Praha: Computer Press, 2000, s. 49-51.

6. Zákonné překážky uzavření manželství

Manželství může uzavřít každý, kdo je k tomu způsobilý. Tím je podle § 671 OZ ten, komu v tom nebrání zákonná překážka uvedená v následujících ustanoveních. Toto ustanovení v zák. o rodině nebylo a vloženo bylo především z důvodu upřesnění samotného textu zákona. Přestože je pojem „zákonné překážky“ nový, svým obsahem je do jisté míry stejný s používaným termínem impedimenta matrimonii podle zák. o rodině⁷⁹. Zákonem uvedené překážky pak způsobují, že je manželství mezi těmito osobami buď navždy anebo po určitou dobu vyloučeno. Výčet⁸⁰ těchto okolností pak vznikl pod vlivem tisícileté tradice a postupem času se stalo zvykem označovat je za překážky uzavření manželství, a proto se mimo jiné v OZ už tento termín výslovně vyskytuje. Tyto překážky jsou pak pro manželství velkou vadou. To potvrzuje i fakt, že pokud budou přehlíženy a dojde k manželství, bude toto manželství soudem prohlášeno za neplatné (§ 680 OZ).⁸¹

První překážkou je dle § 672, že „*manželství nemůže uzavřít nezletilý, který není plně svéprávný*“. Toto je základní sňateční podmínka, která se skládá ze dvou částí, které musí být kumulativně splněny. Zletilost je pak stanovena na osmnáct let, přičemž může ve výjimečných případech dojít k uzavření manželství nezletilým, který není plně svéprávný, avšak dovršil šestnáct let věku. K této situaci může dojít jen na základě důležitých důvodů a s povolením soudu. Opět ani zde není blíže specifikováno, co jsou to ony důležité důvody. S ohledem na judikturní činnost je tímto důvodem především těhotenství snoubenky. To se zdá rozumné, už s ohledem na to, že se osoba manželstvím stane plně svéprávnou⁸², což má dále pozitivní vliv na rodičovská práva k dítěti. Těhotenství snoubenky však nemůžeme považovat za jediný a ani absolutní důvod k povolení uzavření manželství. Rozhodnutí NS ČSR č. 30/1976 jako další důvod uvedlo, že snoubenci už dítě mají, či že již delší dobu žijí jako druh a družka. V tomto ohledu tedy zůstává dosavadní právní úprava zachována, objevuje se tu však jedna novinka. Podle OZ je možné emancipovat nesvéprávnou osobu a onu svéprávnost ji přiznat. Ustanovení § 37 OZ stanoví, že: „*Navrhne-li nezletilý, který není plně svéprávný, aby mu soud přiznal svéprávnost, soud návrhu vyhově, pokud nezletilý dosáhl*

⁷⁹ V zák. o rodině se jednalo o neplatné manželství v případech jiného manželství, příbuzenství, nedostatku věku, duševní choroby a vady právního úkonu.

⁸⁰ Samotný rozsah překážek se postupem času zužoval. V minulosti jsme se mohli navíc setkat s překážkou impotence, s jistými omezeními pro sociálně slabší obyvatelstvo nebo např. při zavraždění manžela si pozůstalý manžel nemohl vzít osobu, která mu ve vraždě pomáhala.

⁸¹ ELIÁŠ, Karel a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Praha: Sagit, 2012, s. 293. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Sňatek a paragrafy*. Praha: Computer Press, 2000, s. 57. HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLIČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 71-72. RADVANOVÁ, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva*. Praha: C.H.Beck, 1999, s. 15-16.

⁸² Této svéprávnosti pak není zbaven, ani když manželství následně zanikne nebo bude prohlášeno za neplatné.

věku šestnácti let, pokud je osvědčena jeho schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti a pokud s návrhem souhlasí zákonný zástupce nezletilého. V ostatních případech soud vyhoví návrhu, je-li to z vážných důvodů v zájmu nezletilého. “Stejně podmínky pak platí, byl-li návrh podán zákonným zástupcem nezletilého se souhlasem nezletilého. Přiznání svéprávnosti považují za pozitivní krok, neboť není důvod, aby např. sedmnáctiletý, který sám pracuje, má své bydlení, potřeboval v určitých případech souhlas svého zákonného zástupce. Soud může vyhovět návrhu také osobě mladší šestnácti let, pokud to bude z vážných důvodů v jeho zájmu. Může se jednat např. o situace, kdy jsou jeho rodiče drogově závislí, nestarají se o něj, avšak on sám se dokáže uživit. V těchto ojedinělých případech je kladen velký důraz nikoliv na samotný věk, ale na schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti. Na druhou stranu v §672 odst. 2 OZ je výslovně uveden věk šestnácti let. Může tedy patnáctiletý, kterému byla přiznána svéprávnost uzavřít také manželství? Z uvedených ustanovení jsou možné oba výklady. Přesto situace, kdy by patnáctiletý mohl uzavřít manželství bez přivolení soudu, se jeví s ohledem na morální pravidla společnosti jako nevhodná. Domnívám se, že mladší osoby ještě nedosahují takové zralosti pro tak závažný krok a pro zabránění uzavírání dětských sňatků je věková hranice zcela na místě. Otázka věku pro uzavření manželství je zde bezpochyby na místě. Nyní bych proto krátce zmínila varianty, které se pro právní úpravu věku naskytují. Jednak je možné stanovit nejnižší věkovou hranici, dále pak nejvyšší věkovou hranici anebo maximální věkový rozdíl mezi snoubenci. Jak je zřejmé, náš právní řád zvolil první variantu, kterou považuji za nejlepší. Manželství by mělo být uzavíráno mezi vyspělými jedinci, jak po stránce biologické, tak i psychické včetně sociální zralosti, aby bylo co nejvíce zajištěno stabilní soužití v manželství. Na rozdíl např. od maďarského či rumunského zákoníku má náš OZ jednotnou věkovou hranici jak pro muže, tak i ženu. To, že měřítkem pro uzavírání manželství není ani maximální věková hranice či maximální věkový rozdíl považuji za správné, neboť by nebylo možné jednoznačně určit přesnou hranici a na rozdíl od minimální věkové hranice zde není nutné v tomto směru chránit společenské vztahy. Naše právní úprava je tímto také v souladu s Mezinárodním paktem o občanských a politických právech, který ve svém čl. 23 odst. 2 uvádí pojem „přiměřenost věku pro sňatek“ a s čl. 2 Úmluvy o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství.⁸³

⁸³ HADERKA, Jiří. *Uzavírání manželství z hlediska právního*. Praha: Academia, 1977, s. 128-129, 155-157. HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006, s. 74-75. ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Praha: Sagit, 2012, s. 294. ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. §1-117*. Praha: Leges, 2013, s. 391-392.

Další překážkou je, že manželství nemůže uzavřít osoba, jejíž svéprávnost byla v této oblasti omezena. Musí se tedy jednat o soudem stanovené výslovné omezení pro uzavření manželství. V tomto ohledu došlo ke zjednodušení právní úpravy, neboť původně byla za překážku považována již duševní porucha, která by bránila manželství. Tato úprava se tak zdá mnohem lepší v tom směru, že zdůrazňuje fakt skutečného omezení. Nově není možné osoby zbavit svéprávnosti, a proto se touto variantou OZ nezabývá. Osoby, které byly dříve zbaveny svéprávnosti, jsou od účinnosti OZ v této svéprávnosti pouze omezeny.⁸⁴

Jak již jsem v úvodu své práce zmiňovala, jedním ze základních principů manželství je princip monogamie. Není proto překvapivé, že zákon sám výslovně stanoví jako překážku k uzavření manželství situaci, kdy osoba, která již dříve uzavřela manželství, registrované partnerství popř. jiný obdobný svazek uzavřený v zahraničí nemůže uzavřít další manželství, dokud tento stav trvá. Termín jiný obdobný svazek zohledňuje možnost, že na světě mohou existovat i jiné svazky, které náš právní řád nezná, avšak v dané zemi jsou postaveny na roveň manželství. Např. se může jednat o občanský pakt solidarity, který se uzavírá ve Francii a jehož hlavním účelem je úprava majetkových poměrů bez ohledu na pohlaví osob, které do něj vstupují. Monogamie je pak také chráněna trestním právem. O trestný čin se však jedná jen ohledně manželů nikoliv registrovaných partnerů. V praxi se však nejedná o běžný trestný čin, neboť k zabránění tohoto stavu slouží mimo jiné již výše zmíněné předodkladkové řízení, které by tuto překážku mělo odhalit.⁸⁵

Podle § 675 OZ „manželství nemůže být uzavřeno mezi předky a potomky, ani mezi sourozenci; totéž platí o osobách, jejichž příbuzenství vzniklo osvojením“. Že příbuzenství není vhodné pro manželství, si lidé uvědomovali už po dlouhá staletí. V římském právu se o této překážce zmiňují již v 2. století n. l. Gaiovy Instituce, stejně tak i Instituce císaře Justiniána, které pochází z 6. století n. l. Zákaz se týkal všech příbuzných v přímé linii, takovýto vztah byl dokonce prohlášen za zločinný a krvesmilný. V pobočné linii se pak zákaz vztahoval především na sourozence, ale existovaly zde výjimky např. pro adoptované nebo nevlastní sourozence. Obecný zákoník občanský z roku 1811 zakazoval uzavírání manželství pro osoby v přímé linii, sourozence a v pobočné linii dokonce až do čtvrtého stupně. U sourozenců pak ještě upřesnil, že se zákaz týkal jak polorodých, tak plnorodých. V tomto ohledu se tak současný OZ zdá být mírnější. Tato překážka je tak spíše než z právního

⁸⁴ § 3032 odst. 1

ELIÁŠ, Karel a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Praha: Sagit, 2012, s. 294.

⁸⁵ ELIÁŠ, Karel a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Praha: Sagit, 2012, s. 294. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Sňatek a paragrafy*. Praha: Computer Press, 2000, s. 60-61.

hlediska důležité z hlediska zdravotního, neboť by mohlo docházet k degeneraci potomků. Na stejnou úroveň je pak postaveno osvojení, i když zde by případné manželství nebylo vhodné ne ze zdravotních důvodů, ale spíše z mravních, neboť se osvojenec stává součástí osvojitelovy rodiny. Protože zanikají právní vztahy k původní biologické rodině, znamená to tedy, že by případné manželství bylo v souladu s právem? Tento výklad není možné použít, už s ohledem na zmíněný fakt, že biologické příbuzenství je především zdravotní překážkou. Proto platí zákaz jak pro nově vzniklý právní stav u osvojitele, tak i pro biologickou rodinu. Osvojení může být ale zrušitelné, stejně tak nezrušitelné osvojení může být výjimečných případech zrušeno a to právě z důvodu uzavření manželství. Toto pojetí osvojení není nové, i když samotný vývoj tohoto institutu prodělal značné změny. Např. v římském právu měla adopce jakožto druh osvojení zcela jinou povahu a význam. Zpravidla se adoptovaly osoby dospělé nebo ve věku blízkém dospělosti. Stejně tak nebylo vyloučeno adoptování vnuka, synovce apod. pro účely dědického řízení.⁸⁶

Poslední překážka je stanovena pro poručníka a poručence, dítě a osobu, do jejíž péče bylo dítě svěřeno a pro pěstouna a svěřené dítě. I zde spatřuji důvod zákazu spíše v mravní stránce s ohledem na snahu o vytvoření vhodného výchovného a rodinného prostředí.⁸⁷

Cílem mé práce je však pojednání o způsobu uzavírání manželství, proto se nebudu problematiku překážek uzavírání manželství již více zabývat, ačkoliv si uvědomuji, že okruh těchto otázek by bylo možno rozebrat mnohem hlouběji.

⁸⁶ BĚLOVSKÝ, Petr. Příbuzenství jako překážka manželství. *Právní rozhledy*, 2003, č. 2, s. 79-80. ELIÁŠ, Karel a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Praha: Sagit, 2012, s. 295. DABNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde, 2013, s. 35.

⁸⁷ § 676 OZ

7. Závěr

Z výše uvedeného vyplývá, že dosavadní právní úprava obsažená v zák. o rodině byla považována za dostačující, neboť se v zásadních otázkách nezměnila a OZ ji převzal pouze s drobnými změnami. Důvodem převzetí pak byla snaha o vytvoření jednoho soukromoprávního kodexu namísto několika zvláštních zákonů, který by upravoval základní otázky soukromého práva, mezi něž nepochybně patří i otázka manželství. Zůstává také zachován smysl a účel (založení rodiny, řádná výchova dětí, vzájemná pomoc a podpora) manželství, kdy se OZ nepokouší o definici, ale pouze uvádí základní požadavky, na nichž by mělo manželství stát. Pro vznik manželství je tak důležité svobodné rozhodnutí muže a ženy, kteří mají vůči sobě rovné postavení, bez zásahu státu či kohokoli jiného, neboť nikdo nesmí být do manželství nucen.

Z důvodu lepší srozumitelnosti a přehlednosti zavedl OZ pár nových termínů. Jedním z nich je „sňatečný obřad“, který vyjadřuje procesní uzavírání manželství. Dalším je pak termín „zákonné překážky“, které brání uzavření neplatného manželství. Ačkoliv nejsou tyto termíny přímo v zákoně definovány, nejsou pochybnosti o jejich významu, protože se v průběhu let staly všeobecně vžitými.

Náš právní řád pak dále umožňuje dvě formy uzavírání manželství a to prostřednictvím civilního nebo církevního sňatku. V průběhu let získávala jedna nebo druhá převahu, až se to ustálilo do současného stavu, kdy i přes nejednotnost názorů zůstaly zachovány obě formy. Rozdíl mezi jednotlivými formami pak spočívá v orgánu, před kterým snoubenci projeví svou vůli o vstupu do manželství (zda to bude orgán veřejné moci nebo orgán oprávněné církve či náboženské společnosti). Na rozdíl od zák. o rodině, který sám ve svých ustanoveních uvedl výčet takto oprávněných osob a orgánů, OZ odkazuje na jiný právní předpis, kterým je v tomto případě zákon o matrikách. U církevního sňatku jsou snoubenci vedle právních předpisů vázáni i vnitřními předpisy dané církve. Pro církevní sňatek je pak také důležitý zák. o svobodném náboženském vyznání a postavení církví a náboženských společností, neboť oddávat mohou jen státem registrované církve, které mají toto zvláštní oddávací právo. S ohledem na velké množství církví a náboženských společností bylo i pro církevní sňatek stanoveno obligatorní předdodavkové řízení prováděné matričním úřadem, který následně vydá osvědčení jako další nástroj pro zachování jednotnosti požadavků pro vznik manželství.

Mezi osoby, které se účastní sňatečného obřadu, patří svědek, jehož hlavním posláním je v případě pochybností podání svědectví o samotném obřadu. Tento svědek pak musí mít

určité osobní vlastnosti, aby mohl řádně vnímat průběh obřadu. Vzhledem k tomu, že jejich případný nedostatek těchto vlastností není v zákoně řešen, nabízí se tu místo pro budoucí lepší úpravu, aby nebyla narušena jeho věrohodnost jako důkazního prostředku. Na druhou stranu to není tak závažná vada, aby měla vliv na platnost manželství. Počet svědků je zákonem stanoven na dva, další osoby jsou pak považovány za družby a družičky. Další osobou je oddávající, který se aktivně podílí na obřadu tím, že pokládá snoubencům otázku, zda dobrovolně vstupují do manželství. U církevního sňatku má pak povinnost do tří pracovních dnů doručit matričnímu úřadu protokol o uzavření manželství. Ani otázka jeho postihu v případě nesplnění této povinnosti není v zákoně nijak řešena.

Ve své práci jsem se také zabývala institutem zasnoubení a jeho právní závazností. Z výše uvedených poznatků jsem došlo k závěru, že se jedná jen o jakousi morální dohodu o tom, že muž a žena spolu vstoupí do manželství. Zasnoubení tak není právně závazné a na jeho základě nemůže být manželství vynuceno. Přestože zasnoubení není nijak hlouběji upraveno, považuji jeho všeobecně vnímaný obsah za dostatečný.

Během samotného sňatečného obřadu snoubenci musí uvést, že jim nejsou známy žádné zákonné překážky. U věkové překážky je nově umožněno přiznání svéprávnosti osobě starší šestnácti let. Změnu, podle mého názoru k lepšímu, zaznamenala překážka duševní poruchy uvedena v zák. o rodině. OZ namísto toho poukazuje na skutečný stav, který omezuje svéprávnost osoby v této oblasti. Další překážky pak již tradičně zohledňují zdraví potomstva bez genetických vad, vhodné výchovné a rodinné prostředí a princip monogamie. V otázce příjmení zůstává volba na snoubencích, zda si ponechají každý své, zda jedno zvolí jako společné či zda využijí možnosti připojovaného příjmení. U poslední varianty pak došlo k upřesnění pravidel pro používání a vytvoření připojovaného příjmení, což bude pro praxi velmi vhodné. Otázka informovanosti ohledně zdravotního stavu však zůstává i nadále bez hlubšího řešení, avšak s ohledem na praktické překážky a ochranu soukromí jedinců se obávám, že nebude možné v tomto směru stanovit striktní požadavky k ochraně zdraví druhého snoubence a v tomto směru bude muset postačit jejich vzájemné prohlášení.

Vedle obvyklého způsobu uzavření manželství jsou v OZ upraveny i zvláštní způsoby vzniku manželství, které jsou spojeny s mírnějšími požadavky. Tento mírnější režim má pak své morální opodstatnění v případech, kdy je přímo ohrožen život snoubence a hrozí, že by se obřadu nedožil. Stejně tak existence důležitého důvodu, jež umožní uzavření manželství v zastoupení. S ohledem na svobodu vůle není možné, aby občané ČR mohli uzavírat manželství pouze mezi sebou a na našem území. Proto OZ umožňuje uzavřít manželství před

diplomatickou misí nebo konzulárním úřadem, není-li manželství uzavřeno před orgánem cizího státu.

Pokud bych měla zhodnotit právní úpravu vzniku manželství jako celek, domnívám se, že je s ohledem na náš právní řád dostačující a přehledná, stejně tak zavedení nových termínů považuji za pozitivní krok.

Použitá literatura

Monografie

- BOLOGNE, Jean-Claude. *Svatby. Dějiny svatebních obřadů na Západě*. Praha: Volvox Globator, 1997, 390 s.
- DABNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde, 2013, 175 s.
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Praha: Sagit, 2012, 1119 s.
- HADERKA, Jiří. *Uzavírání manželství z hlediska právního*. Praha: Academia, 1977, 375 s.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 558 s.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Manželství a paragrafy*. Praha: Computer Press, 2000, 80 s.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodina a rodinné právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 283 s.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Sňatek a paragrafy*. Praha: Computer Press, 2000, 75 s.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006, 398 s.
- HOLUB, Milan a kol. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9. vydání. Praha: Leges, 2011, 456 s.
- JANČÍKOVÁ, Eva. *Historie svateb od nejstarších dob po současnost*. Praha: Epoque, 2012, 163 s.
- KIPPLEY, John F., *Manželství je natrvalo. Základy křesťanského manželství*. Olomouc: Matice Cyrilometodějská, 2001, 143 s.
- KLABOUC, Jiří. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962, 282 s.
- NĚMEC, Damián. *Manželská práva katolické církve s ohledem na platné české právo*. Praha: Krystal OP, 2006, 215 s.
- RADVANOVA, Senta, ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Kurs občanského práva. Instituty rodinného práva*. Praha: C.H.Beck, 1999, 227 s.
- SALAČ, Josef. In PLECITÝ, Vladimír a kol. *Základy rodinného práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 140 s.
- SHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír, VESELÁ, Renata. *Rodinné kodexy*. Ostrava: Key Publishing, 2010, 156 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. §1-117*. Praha: Leges, 2013, 720 s.

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Nový občanský zákoník, srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. C.H.Beck, 2012, 792 s.

Odborné články

BĚLOHLÁVEK, A. J. Uzavírání sňatků v zahraničí. *Právní rádce*, 2006, č. 7, s. 4-10.

BĚLOVSKÝ, Petr. Příbuzenství jako překážka manželství. *Právní rozhledy*, 2003, č. 2, s. 78-80.

ČIŽINSKÝ, Pavel. Fingovaná manželství a možnosti jejich potírání. *Právo a rodina*, 2009, č. 2, s. 5-12.

ELIÁŠ, Karel. K rekodifikaci našeho soukromého práva. *Právní rozhledy*, 2000, roč. 8, č. 8, s. 327-331.

HADERKA, Jiří. K některým trampotám se svatebními svědky. *Správní právo*, 2000, č. 1, s. 1-5.

HADERKA, Jiří. Zamyšlení nad zákonem č. 234/1992 Sb. ve vztahu k církevní formě uzavírání manželství. *Správní právo*, 1992, č. 5, s. 44-61.

HENYCH, Václav. Aktuální problematika statusových práv ve vztahu k matričnímu právu. *Správní právo*, 2003, č. 5-6, s. 257.

HRDINA, Ignác A. Církevní sňatek po novele zákona o rodině. *Právník*, 1999, č. 3, s. 261 – 266.

HODA, Jindřich. Rodina na křižovatce. *Právo a rodina*, 2002, č. 3, s. 1-3.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. Manželství – práva a povinnosti, řešení kuriózních situací. *Právo a rodina*, 2008, č. 1, s. 14-17.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. Rodinné právo v připravované rekodifikaci občanského práva. *Právo a rodina*, 2008, roč. 10., č. 2, s. 15-18.

MACHÁČKOVÁ, Lenka. Uzavření manželství v cizině. *Právo a rodina*, 2005, č. 1, s. 17-20.

MAŠEK, Daniel. Postup při uzavírání církevního sňatku. *Právo a rodina*, 2002, č. 8, s. 15-17.

MIKULE, Vladimír. Základy statusových práv v právu veřejném a přehled jejich současné úpravy. *Správní právo*, 2003, č. 5-6, s. 265.

MRÁZEK, Josef. Matrimonium claudicans a uzavírání manželství s cizincem nebo v zahraničí. *Právní rozhledy*, 2007, č. 9, s. 309-317.

PŘIBYL, Stanislav. Církevní sňatky – kdy je uznává stát? *Právo a rodina*, 2008, č. 2, s. 9-12.

RADVANOVÁ, Senta. Rodina jako zdroj statusových práv. *Správní právo*, 2003, č. 5-6, s. 251-252.

RADVANOVÁ, Senta. Zdravotní stav a uzavření manželství. *Zdravotnictví a právo*, 1998. roč. 2, č. 1, s. 2-4.

VĚTROVEC, Vladislav. Vznik manželství. *Právo a rodina*, 2002, č. 12, s. 5-8.

WESTPHALOVÁ, Lenka, SPÁČIL, Ondřej. Nová úprava osobních vztahů mezi manžely. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21., č. 6, s. 216-222.

ZÁRUBA, Jan. *K některým otázkám matričních zápisů příjmení dítěte určeného dohodou rodičů*. Socialistická zákonnost, 1988, č. 4, s. 214-216.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Co je nového v zákoně o rodině. *Právní praxe*, 1998, č. 5, s. 258-269.

Právní předpisy

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č.94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č.265/1949 Sb., o právu rodinném, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Úmluva o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Soudní judikatura

Rozhodnutí NS ČSR č. 30/1976

Rozhodnutí IV/66

Internetové zdroje

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Glosa k návrhu obligatorního civilního sňatku* [online]. iPrávník.cz, 2. srpna 2006 [cit. 28. srpna 2013]. Dostupné na <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/obcanske-pravo/txtexpresion_glosa+k+n%C3%A1vrhu/art_4975/rbsearchsource_articles/glosa-k-navrhu-obligatorniho-civilniho-snatku.aspx>.

TELEC, Ivo. *Kritika přípravy odnětí svobody volby občanského nebo církevního sňatku* [online]. iPrávník.cz, 26. července 2006 [cit. 28. srpna 2013]. Dostupné na <http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/civilni-proces/txtexpresion_kritika+p%C5%99%C3%ADpravy+odn%C4%9Bt%C3%AD+svobody+volby/art_4974/rbsearchsource_articles/kritika-pripravy-odneti-svobody-volby-obcanskeho-nebo-cirkevniho-snatku.aspx>.

Matriky [online]. Portál veřejné správy, 19.12.2005 [cit. 26.11. 2013]. Dostupné na <<http://portal.gov.cz/portal/obcan/situace/152/158/4247.html#obsah>>.

Návrh na registraci církve/náboženské společnosti [online]. Ministerstvo kultury, 2007 [cit. 2. 12. 2013]. Dostupné na <<http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=372>>.

Shrnutí práce v českém a anglickém jazyce

Vznik manželství

Tato diplomová práce se soustředí na právní úpravu vzniku manželství. Původně bylo manželství upraveno v zákoně o rodině, avšak od 1. 1. 2014 je platný a účinný nový občanský zákoník, který je pro tuto práci stěžejní. Tato práce se vyjadřuje k pojmu manželství, jeho formám a překážkám, které brání jeho vzniku, ke způsobu uzavření manželství, včetně způsobů zvláštních. Velká část je věnována sňatečnému obřadu, jeho podmínkám a osobám, které musí být přítomny. Vedle samotného obřadu jsou rozebrány i otázky, které s ním bezprostředně souvisí.

Cílem této práce je zhodnocení právní úpravy, rozbor jednotlivých institutů a poukázání na její nedostatky. Diplom práce se pokusí odpovědět na otázku, zda je tato úprava dostatečná, či zda by měla být do budoucna upravena.

Formation of marriage

This diploma work focuses at the legislation concerning formation of marriage. In the past this issue was covered in the Family Act, however since 1 .1. 2014 a new Civil Code, which is fundamental for the thesis, has been valid. This diploma work discusses the concept of marriage, forms of marriage and obstacles that prevent its formation, ways of formation of marriage, including their unusual ways. A large part of the work discusses the marriage ceremony, its conditions and the people who have to be present at the ceremony. Next to the ceremony, also issues directly connected to it are discussed.

The aim of the thesis is to evaluate the legislation, to discuss individual institutions and to point to their shortcomings. The thesis will attempt to answer the question if the legislation is sufficient or if it should be amended in the future.

Klíčová slova v českém a anglickém jazyce

Klíčová slova v českém jazyce

manželství, manželé, zákon o rodině, občanský zákoník, rodinné právo, sňatek, zasnoubení, svědek u sňatku, matrika sňatků, překážky manželství, formy manželství

Keywords in English

marriage, spouses, Family Act, Civil Code, family law, wedding ceremony, betrothal, witness to a marriage, register of marriages, obstacles to marriage, forms of marriage